

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Διδακτική της Λογοτεχνίας στην Προσχολική Εκπαίδευση

Εισαγωγή στον Γραμματισμό – Πρακτικές Ασκήσεις

Αγγελική Γιαννικοπούλου

Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική
Ηλικία (ΤΕΑΠΗ)

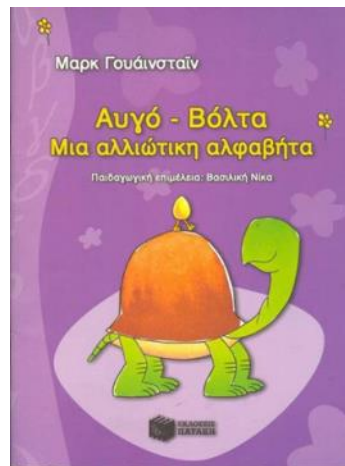
Σχολικά Αλφαβητάρια

Εισαγωγή (1/2)

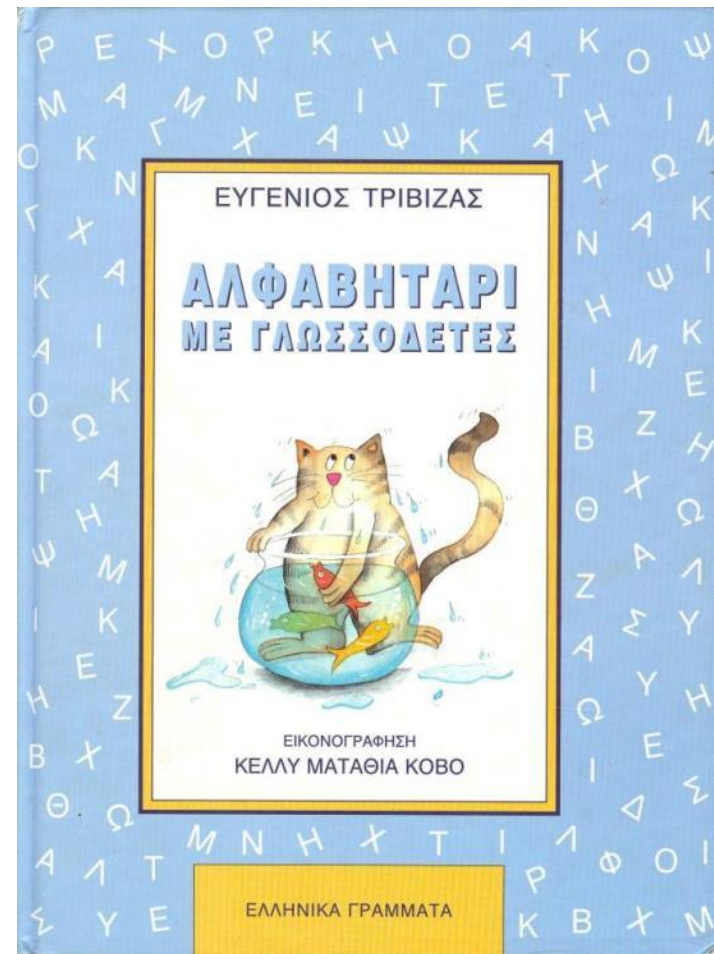
Δεν είναι τυχαίο ότι έχει γεμίσει η εκδοτική αγορά με Αλφαβητάρια (ABC Books).

[1]

[2]

[3]

Εισαγωγή (2/2)

Η γνώση των γραμμάτων μαζί με τη φωνολογική επίγνωση θεωρείται πολύ σημαντική για την κατάκτηση του γραμματισμού.

Σε ένα πρόγραμμα εισαγωγής στον γραπτό λόγο (1/2)

Ενδέχεται η νηπιαγωγός να διαβάζει με τα παιδιά αλφαβητάρια και να αποσκοπεί στη γνώση κάποιων γραμμάτων.

Φτάνει μόνο αυτό να γίνεται σε συνάρτηση με τη φωνολογική εξάσκησή τους. Δηλαδή δεν έχει νόημα να μάθουν τα παιδιά το γράμμα Αα, αν πρώτα δεν έχουν καταφέρει να το 'ακούν' στη λέξη «άλογο».

Σε ένα πρόγραμμα εισαγωγής στον γραπτό λόγο (2/2)

Επιπλέον, ένα πρόγραμμα εισαγωγής στον γραπτό λόγο δεν έχει νόημα:

- **Αν τα παιδιά δεν έρχονται σε επαφή με αυθεντικά γραπτά κείμενα σε πραγματικές επικοινωνιακές συνθήκες.**
- **Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η ανάγνωση εικονογραφημένων παιδικών βιβλίων στα παιδιά.**

Εφημερίδες και περιοδικά

Βέβαια τα παιδιά δεν μαθαίνουν τα γράμματα μόνο από τα αλφαβητάρια. Κάποιες φορές στη γνώση των γραμμάτων συμβάλλουν:

- Εφημερίδες και περιοδικά

Διαφημίσεις

SONY

B6

Βιδή, να ένα βίντεο που ξέρει ελληνικά... και έχει 3 χρόνια εγγύηση.

Μόθμη 1^ο. Ελληνικά. Τα βίντεο της σειράς Smart Engine είναι τα μόνα με **H.I.F.I. Stereo S.L.V. S.E. 7.0** ελληνικό μενού. **Μόθμη 2^ο.** Λογική. Χάρη στο μηχανισμό Super Trilogic, ρυθμίζονται συνεχώς η φωτεινότητα και τα χρώματα, για να απολαμβάνετε την καλύτερη ποιότητα εικόνας. **Μόθμη 3^ο.** Τεχνολογία. Ο έλεγχος των καρφάιν γίνεται αυτόματα και ο στερεοφωνικός ήχος έχει πάντα καθαρά απόδοση. **Μόθμη 4^ο.** Ευκολία. Συντονισμός, εγγραφή, αναπαραγωγή, γίνονται όλα με το πάτημα ενός κουμπιού. **Μόθμη 5^ο.** Αξιοπιστία. Τα βίντεο της σειράς Smart Engine έχουν τρία χρόνια εγγύηση. Έτσι είναι, ορισμένα βίντεο παραδίδουν μαθήματα.

smart engine

Αιγαίον λευκά είδη... η αυθεντικότητα "κατά γράμμα"!

α ανθεκτικότητα	β βαμβάκερο 100%	γ διαχρονικότητα	δ διαχρονικότητα	ε ελλάδα
ζ ζωή	η ηρώνα	θ θαλάσσια	ι ιδιαιτερότητα	κ κόσμος
λ λευκό	μ μοναδικότητα	ν νεογέννητο	ξ ξεκούραση	ο οικονομία
π πανόπτη	ρ ραφή	σ σχεδιά	τ τελειότητα	υ υποαλλεργικά
φ φυσικά	χ χρωματιστά	ψ ψάχνετε το ιδανικό.	ω ώρα για Αιγαίον	

unicef
Η ΑΙΓΑΙΟΝ υποστηρίζει τη UNICEF και τα παιδιά όλου του κόσμου.

Αιγαίον
για καλύτερη ζωή

ΛΕΥΚΑ ΕΙΔΗ ΓΙΑ ΟΛΟ ΤΟ ΣΤΙΠΤ

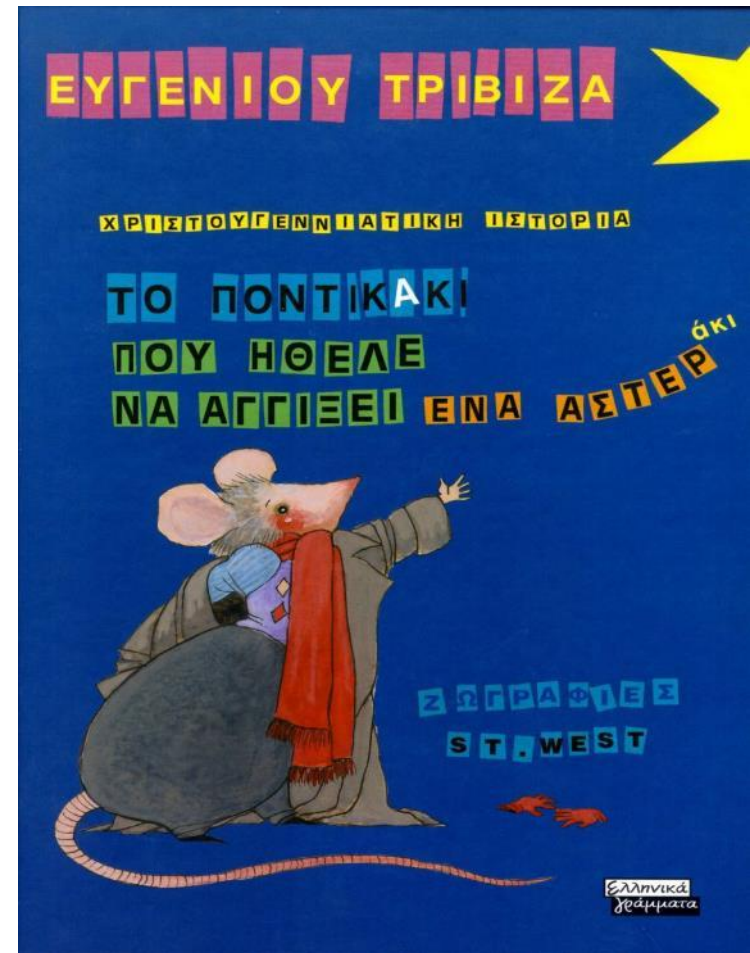
ΑΙΓΑΙΟΝ ΛΕΥΚΑ ΕΙΔΗ Α.Ε.
Κεντρική Δοθείσα: 13ο χλμ. Ε. Ο. Αθηνών - Λαρίσι, Μεταμόρφωση Τ.Κ. 144 52, Τηλ.: 210 2834 936
ΣΕ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΣΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

www.aigaioncollection.gr

Παιδικά βιβλία (1/4)

Ο τρόπος που έχει γραφεί κάθε λέξη στο εξώφυλλο του βιβλίου δίνει μεγάλη έμφαση στην έννοια του γράμματος.

[4]

Παιδικά βιβλία (2/4)

Ιδιαίτερα όμως επιτυχημένο για τη γνώση του Α είναι το βιβλίο του Εμμανουήλ Α. Μπακακούλη.

ΕΙΜΑΙ ΕΝΑΣ ΒΑΤΡΑΧΟΣ
ΜΙΚΡΟΥΛΗΣ,
Ο ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Α. ΜΠΑΚΑΚΟΥΛΗΣ!

στίχια
Μαριανίνας Κριεζή

ΑΜΜΟΣ

[5]

Του άνοιξε η βατραχίνα
Βατραχοπεδιλοπούλινα
και ρώτησε: “Τί θες μικρούλη
Εμμανουήλ Α. Μπακακούλη;”

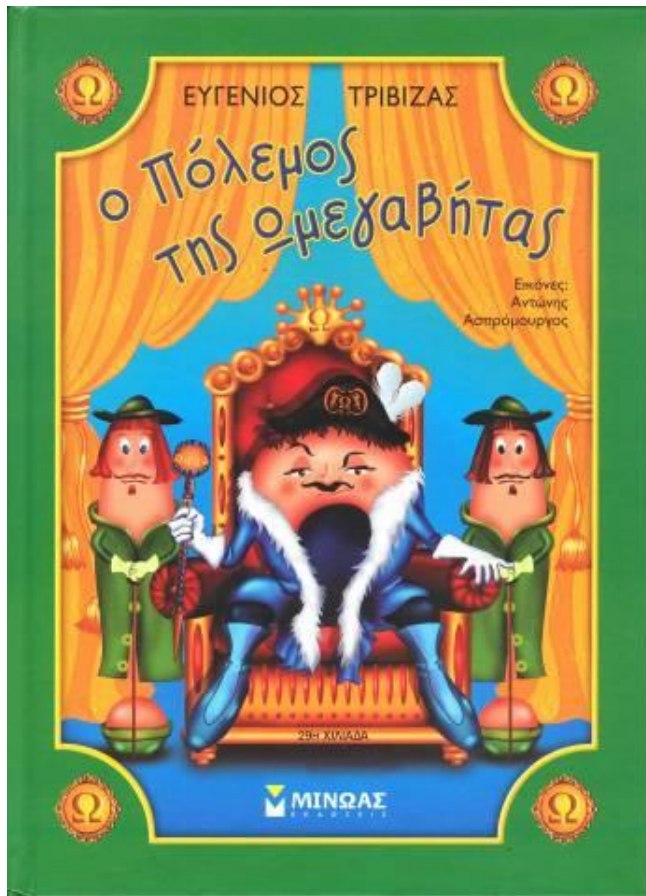
“Να σας συμβουλευτώ, μαντάμ μου,
γι’ αυτό το Α μες στ’ όνομά μου:
Μπαίνει μετά απ’ το μικρό μου
και πριν απ’ το επίθετό μου.

Εσείς, που είστε μορφωμένη,
ξέρετε μήπως τί σημαίνει;”

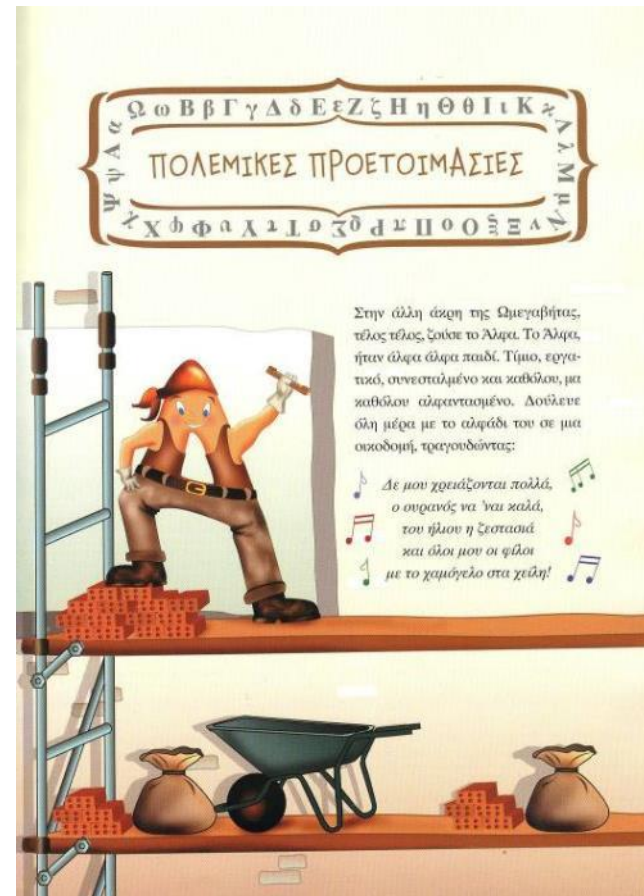

[6]

Παιδικά βιβλία (3/4)

[7]

[8]

Παιδικά βιβλία (4/4)

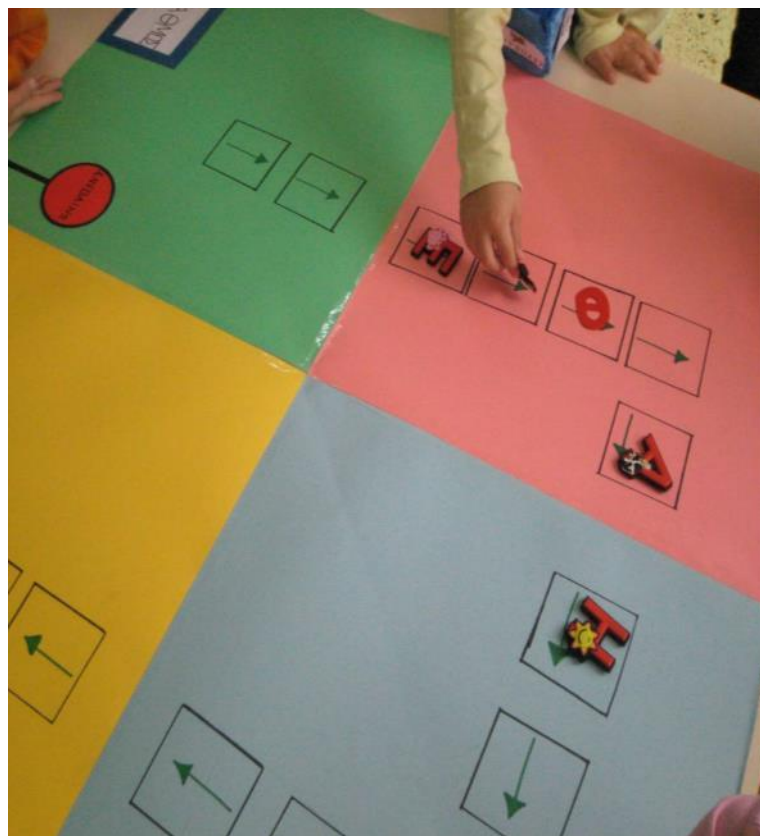
[9]

[10]

Επιτραπέζια παιχνίδια

Το πρώτο γράμμα που μαθαίνουν τα παιδιά είναι το αρχικό του ονόματός τους. Τα επιτραπέζια παιχνίδια έχουν ανάγκη από πιόνια. Τα παιδιά ενδέχεται να χρησιμοποιήσουν ως πιόνια πλαστικά γράμματα. Είναι ιδιαίτερα βολικό αν καθένα από τα παιδιά επιλέγει το αρχικό του ονόματός του.

Παιγνιώδεις δραστηριότητες

Τα παιδιά μαθαίνουν να αναγνωρίζουν το αρχικό γράμμα του ονόματός τους και μέσα από μια σειρά παιγνιωδών δραστηριοτήτων. Για παράδειγμα, αν τους ζητηθεί να το βρουν σε παλιά περιοδικά, να το κόψουν και να το κολλήσουν. Ή ακόμη και να το σχεδιάσουν στο αποτύπωμα του χεριού τους ή του ποδιού τους.

Άλλα μέσα

Υπάρχουν όμως και άλλα γράμματα που αποδεικνύονται 'εύκολα'. Το **Z** του **ZORO** είναι ένα από αυτά. Ιδιαίτερα την εποχή της Αποκριάς, όταν ένα σμάρι μαθητών περιφέρονται φορώντας τη χαρακτηριστική του μπέρτα.

«Τράπουλα με γράμματα» (1/2)

Η τράπουλα έχει φτιαχτεί με ζευγάρια καρτών, όπου στο ένα τραπουλόχαρτο υπάρχει ένα γράμμα και στο άλλο η εικόνα ενός αντικειμένου που αρχίζει από αυτό.

«Τράπουλα με γράμματα» (2/2)

Στα παιδιά η τράπουλα δίνεται σταδιακά και παίζεται σαν ένα παιχνίδι ξερής, όπου το γράμμα παίρνει την εικόνα του αντίστοιχου αντικειμένου.

Αινίγματα

- Όσο μικρό και να με δείτε πάντα μέγα θα με πείτε.
Τι είναι;
- Ποια λέξη έχει και τα 24 γράμματα;
- Τι έχει ο ΛΑΚΗΣ στην αρχή και ο ΔΑΝΙΗΛ στο τέλος.
η ΛΟΥΛΑ το 'χει δυο φορές και το ΛΕΛΕΚΙ δύο.
Τι είναι;
- Πρώτο είμαι στην ΩΡΑ και δεύτερο στα ΔΩΡΑ
σαν ΤΡΩΜΕ έρχομαι τρίτο
Και τέταρτο στο ΖΗΤΩ
Τι είναι;
- Το μικρό μου σαν αγκίστρι το μεγάλο σαν κολώνα
κι αν στον Πάνα με προσθέσεις
μια γυναίκα θα καλέσεις.
Τι είναι;

Διαφορετικά συστήματα γραφής

Επίσης στα πλαίσια της γνωριμίας των παιδιών με τα γράμματα και το ελληνικό αλφάβητο, καλό είναι να γίνει μνεία και στο γεγονός ότι αυτό δεν είναι το μοναδικό σύστημα γραφής. Υπάρχουν συστήματα πολύ διαφορετικά, όπως το κινεζικό ή το αραβικό, αλλά και γλώσσες που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι με προβλήματα ακοής ή όρασης.

«Κινέζικη γραφή» (1/3)

Στον παγκόσμιο χάρτη τα παιδιά εντοπίζουν την Κίνα και μιλούν για το πολιτισμό της.

«Κινέζικη γραφή» (2/3)

Παρατηρούν βιβλία,
κόμικς και γνωστά τους
κινηματογραφικά έργα με
κινέζικα ιδεογράμματα.
Τα συγκρίνουν με τα
ελληνικά

«Κινέζικη γραφή» (3/3)

Τέλος, ζητείται από τα παιδιά να γράψουν το όνομά τους στα ελληνικά και στα 'κινεζικά'.

«Αραβικά» (1/4)

Στα πλαίσια της γνωριμίας με παιδιά από όλον τον κόσμο, τα νήπια συζητούν για τον πολιτισμό των Αράβων. Φέρνουν όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες μπορούν.

«Αραβικά» (2/4)

Παρατηρούν γραπτά αραβικά κείμενα και εστιάζουν ιδιαίτερα στην αντίθετη φορά: από τα δεξιά προς τα αριστερά. Δίνεται έμφαση στο γεγονός ότι η φορά του γραπτού λόγου είναι σύμβαση.

«Αραβικά» (3/4)

Στη συνέχεια, έτσι για να διασκεδάσουν, τα παιδιά προσπαθούν να διαβάσουν ένα ελληνικό βιβλίο ως Άραβες, αρχίζοντας δηλαδή από το τέλος προς την αρχή.

«Αραβικά» (4/4)

Τώρα καλούνται να γράψουν το όνομά τους, στην αρχή ως Έλληνες και μετά ως Άραβες. Η νηπιαγωγός διαβάζει αυτό που έγραψαν.

«Η σιωπηλή γλώσσα των παιδιών με προβλήματα ακοής» (1/3)

Η συζήτηση αρχίζει με τις Ειδήσεις στην τηλεόραση για όσους έχουν προβλήματα ακοής.

[11]

«Η σιωπηλή γλώσσα των παιδιών με προβλήματα ακοής» (2/3)

Συνεχίζει με μια παράσταση παντομίμας, όπου η νηπιαγωγός διηγείται με τη βοήθεια κούκλας απλά καθημερινά γεγονότα χωρίς καθόλου να μιλήσει.

«Η σιωπηλή γλώσσα των παιδιών με προβλήματα ακοής» (3/3)

Στη συνέχεια τα παιδιά έρχονται σε επαφή με το δακτυλικό αλφάβητο και όλα μαζί μιμούνται με τα χέρια τους το σχηματισμό των γραμμάτων. Τέλος ο καθένας μαθαίνει το αρχικό του ονόματός τους.

«Το δακτυλικό αλφάβητο»

Νηπιαγωγός και παιδιά δημιουργούν ένα αλφαβητάρι όπου για κάθε γράμμα υπάρχει και μια φωτογραφία, όπου κάποιος το αναπαριστά στη γλώσσα των ανθρώπων με προβλήματα ακοής.

«Η γλώσσα των παιδιών με προβλήματα όρασης» (1/2)

Η συζήτηση αρχίζει με την παρατήρηση των φαρμάκων, πάνω στα οποία οι πληροφορίες έχουν γραφεί και στη γλώσσα Braille.

«Η γλώσσα των παιδιών με προβλήματα όρασης» (2/2)

Στη συνέχεια τα παιδιά ζουν την εμπειρία ενός ατόμου με προβλήματα όρασης, προσπαθώντας, με ένα μαντήλι στα μάτια, να μαντεύσουν την ταυτότητα κάποιου συμμαθητή τους.

«Το αλφάβητο Braille» (1/5)

Μετά έρχονται
σε επαφή με το
αλφάβητο
Braille.

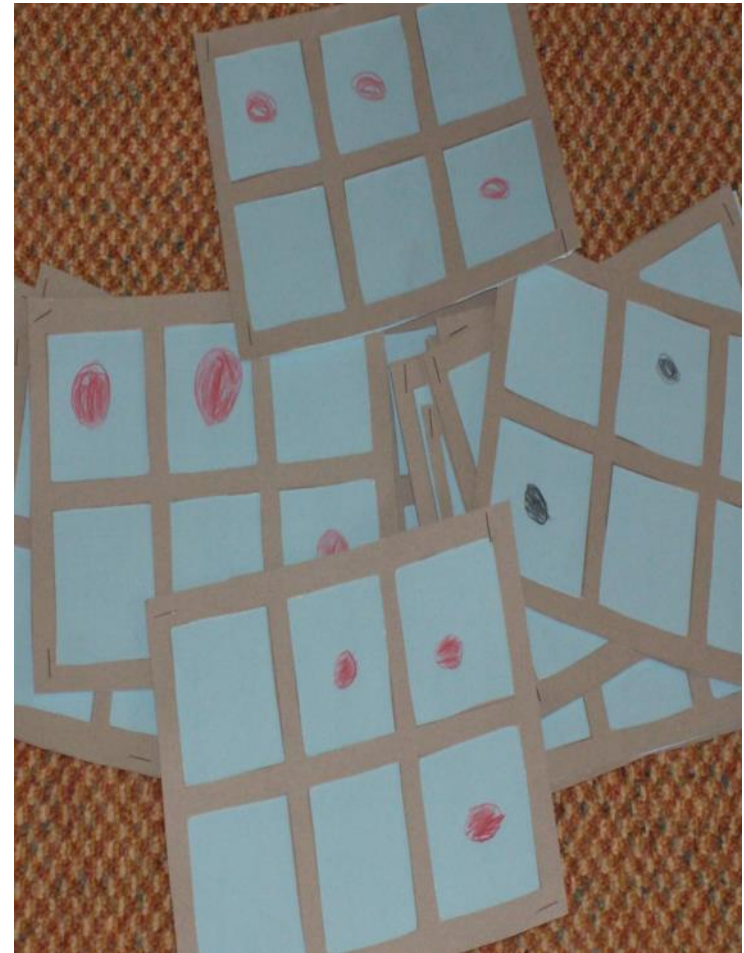
«Το αλφάβητο Braille» (2/5)

Και επειδή το αλφάβητο γίνεται με συνδυασμούς μέχρι έξι κουκκίδων σε έξι διαφορετικές θέσεις, τα παιδιά πειραματίζονται με κάποια γράμματα με τη βοήθεια αυγοθηκών και χρωματιστών σφαιριδίων από χαρτί.

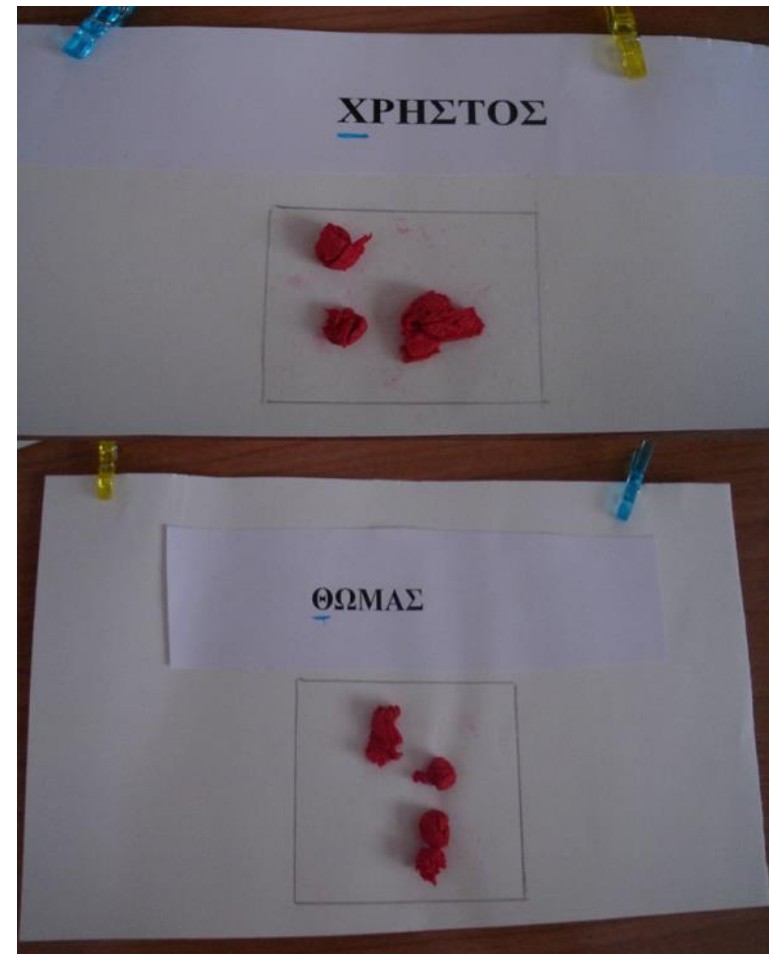
«Το αλφάβητο Braille» (3/5)

Αργότερα σε χαρτόνια
διαιρεμένα σε έξι
τμήματα προσπαθούν να
γράψουν το αρχικό του
ονόματός τους.

«Το αλφάβητο Braille» (4/5)

Το ίδιο επιχειρούν και πάνω σε ένα A4, αυτή τη φορά με κόκκινα μπαλάκια από χαρτί.

«Το αλφάβητο Braille» (5/5)

Τέλος μαζί με τη
νηπιαγωγό
δημιουργούν μια
Καλημέρα
γραμμένη και στα
δύο αλφάβητα, για
να στολίζει από δω
και πέρα την
αίθουσά τους.

Ιδέες για Σχολικά Αλφαβητάρια

ΒΟΗΘΕΙΑ

ΓΕΩΡΓΙΑ

Αλφαβητάρια φτιαγμένα από παιδιά (1/2)

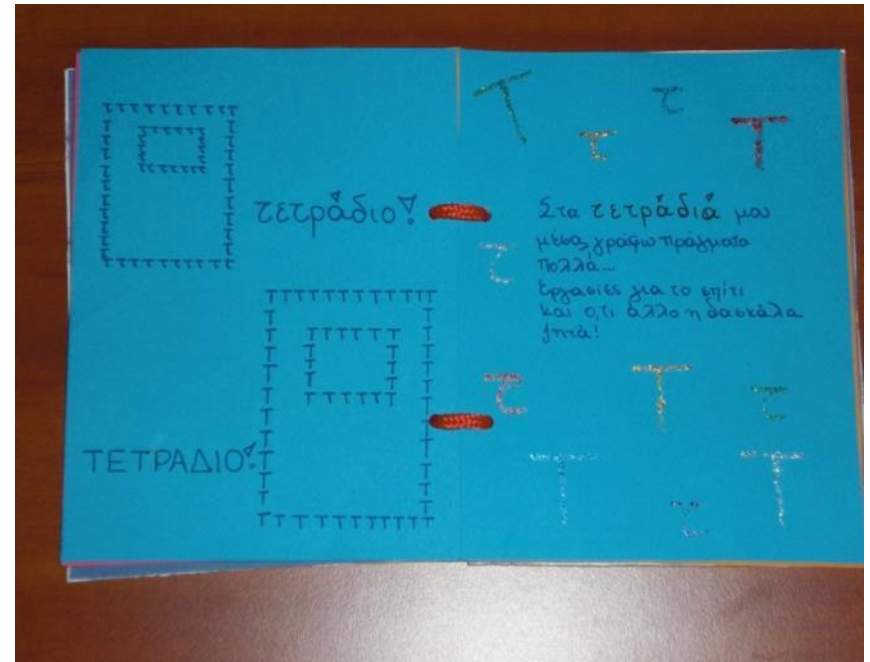
Το καλύτερο αλφαβητάρι είναι εκείνο που τα ίδια τα παιδιά φτιάχνουν μόνα τους και εκφράζει τις δικές τους εμπειρίες και τις δικές τους καλλιτεχνικές ανησυχίες. Αλφαβητάρια μπορούν να φτιάξουν τα παιδιά του νηπιαγωγείου και κυρίως εκείνα της Πρώτης τάξης.

Αλφαβητάρια φτιαγμένα από παιδιά (2/2)

Σε αυτά:

- Δεν είναι απαραίτητο να συμπεριλαμβάνονται όλα τα γράμματα.
- Ενδέχεται να δημιουργηθούν σελίδες για φωνήματα που αντιστοιχούν σε συνδυασμό γραμμάτων. Π.χ. Ου όπως Ουρανία.

Προσοχή! (1/2)

Προσέχουν όμως να είναι το **ίδιο γράμμα**, αλλά και το **ίδιο φώνημα**. Στην εικόνα δε συμβαίνει αυτό. Στην ελληνική γλώσσα υπάρχει το γράμμα **Μμ**, αλλά τα φωνήματα **/μ/**, όπως **μαμά**, και **/μπ/**, όπως **μπαμπάς**.

Προσοχή! (2/2)

Να μην προτιμώνται τα δύο σύμφωνα, αφού είναι δύσκολο να ανιχνευτεί το αντίστοιχο φώνημα.

Από **σ όπως στρώμα**,
καλύτερα **σ όπως στόμα**
και πολύ καλύτερα **σ όπως σώμα**.

[13]

Εικονογραφικά στοιχεία

Ενδέχεται να υιοθετούνται και εικονογραφικά στοιχεία ώστε να συνδέεται ισχυρότερα το γράμμα με τη λέξη-κλειδί.

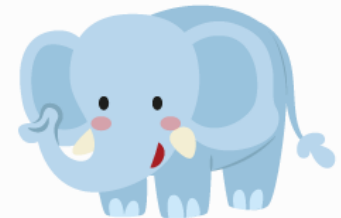
Λέξεις-κλειδιά (1/2)

Ενδέχεται να υπάρχουν περισσότερες της μιας λέξεις-κλειδιά.

Εε

Εε

έλατο, ελικόπτερο, ελέφαντας

[14]

Λέξεις-κλειδιά (2/2)

Θα πρέπει όχι μόνο να αναγνωρίζονται τα αντικείμενα που έχουν ρόλο λέξης-κλειδιού (ξ όπως ξύδι), αλλά να είναι και προφανή (ξ όπως ήλιος ή ξ όπως ξημέρωμα;).

[15]

Φωνολογική αξία γραμμάτων (1/2)

Τα γράμματα θα πρέπει να αναφέρονται όχι με το όνομά τους (όχι Άλφα), αλλά με τη φωνολογική τους αξία (/α/).

Φωνολογική αξία γραμμάτων (2/2)

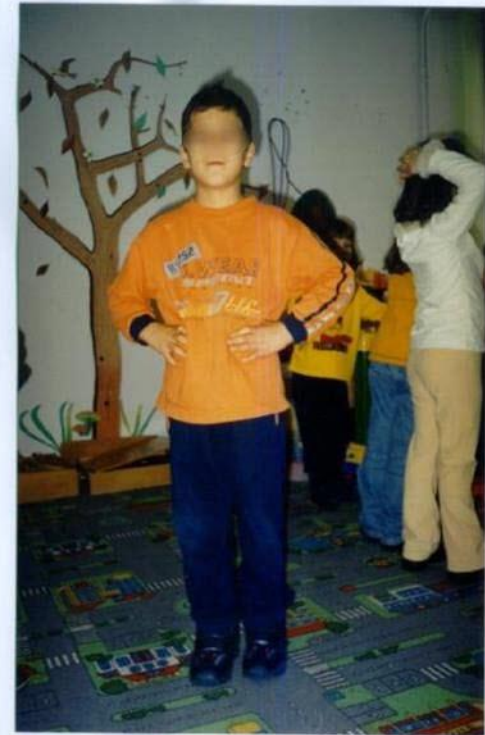
Επίσης θα πρέπει να αποφεύγεται η προσθήκη του /ου/ δίπλα στο φώνημα (π.χ. /π/ κι όχι /που/).

Στο συγκεκριμένο παράδειγμα ενδιαφέρον παρουσιάζει η εγγραφή «ΤΣ ΤΡΚΣ» αντί «ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ».

«Το αλφαβητάρι της τάξης»

Για κάθε γράμμα
πρωταγωνιστεί το παιδί/
παιδιά που το όνομά του
αρχίζει από αυτό,
κάνοντας μια
χαρακτηριστική ενέργεια,
που αρχίζει από το ίδιο
γράμμα.

Ο Θανάσης θυμωμένος

«Το αλφαβητάρι των παιδιών»

Σε αυτό το αλφαβητάρι τα γράμματα συνδέονται με τα ονόματα των παιδιών της τάξης. Υπάρχουν όμως και ερωτήσεις που οφείλουν να απαντηθούν με λέξεις που αρχίζουν από το ίδιο γράμμα.

«Το αλφαβητάρι των σχημάτων και των ονομάτων» (1/3)

Για το όνομα παιδιού κόβουμε τη σελίδα του αλφαβηταρίου στο σχήμα μιας λέξης που αρχίζει από αυτό, π.χ. σε σχήμα καρδιάς για την Κατερίνα. Πάνω της γράφουμε το όνομα του παιδιού και κολλάμε τη φωτογραφία του.

«Το αλφαβητάρι των σχημάτων και των ονομάτων» (2/3)

Όλες οι διαφορετικές σε σχήμα σελίδες με τα διαφορετικά ονόματα συγκροτούν το ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙ ΤΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ.

«Το αλφαβητάρι των σχημάτων και των ονομάτων» (3/3)

«Προσωπικό αλφαβητάρι» (1/2)

Το αλφαβητάρι αυτό είναι ιδιαίτερο για κάθε παιδί, αποτυπώνει στιγμές της δικής του ζωής και αποτελεί ένα ιδανικό δώρο. Φωτογραφίες δικές του περιγράφονται με λέξεις που αρχίζουν από το ίδιο (πεζό) γράμμα.

αγαπημένα αδελφάκια

«Προσωπικό αλφαβητάρι» (2/2)

Από τα ξαπλωμένα
ξαδελφάκια μέχρι την
υπογραμμισμένη
υπογραφή του, το
αλφαβητάρι
παρακολουθεί και
καταγράφει όλες τις
φάσεις της ζωής του
παιδιού.

ζυμώνω ζυμαράκια

«Το αλφαβητάρι με τους γλωσσοδέτες»

Κατ' αναλογία με το *Αλφαβητάρι με τους Γλωσσοδέτες* του Τριβιζά τα παιδιά φτιάχνουν το δικό τους. Αυτό θα μπορούσε να περιοριστεί μόνο στα γράμματα/ φωνήματα των ονομάτων παιδιών της τάξης.

Ππ

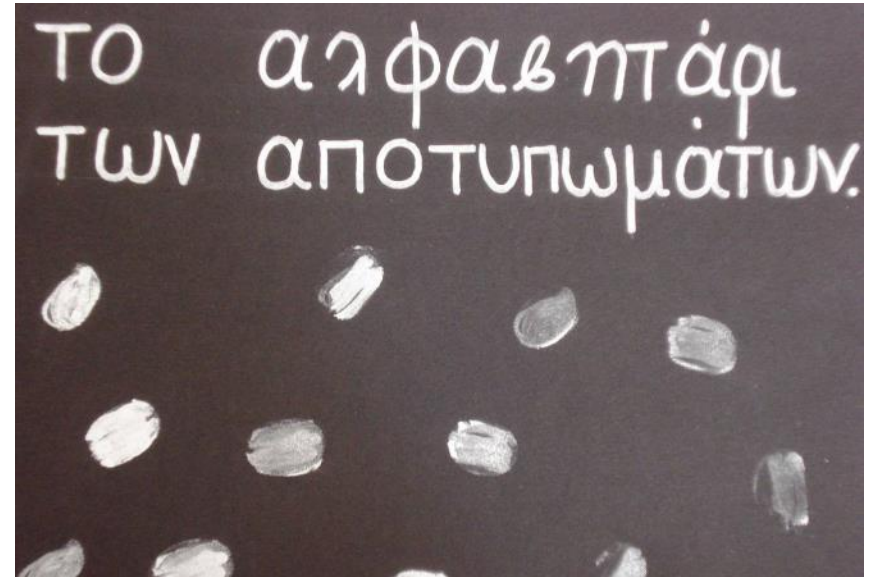
Ένας Παναγιώτης μα Ποιος Παναγιώτης,

Ένας όμορφος Παναγιώτης Που Παίξει Πιάνο.

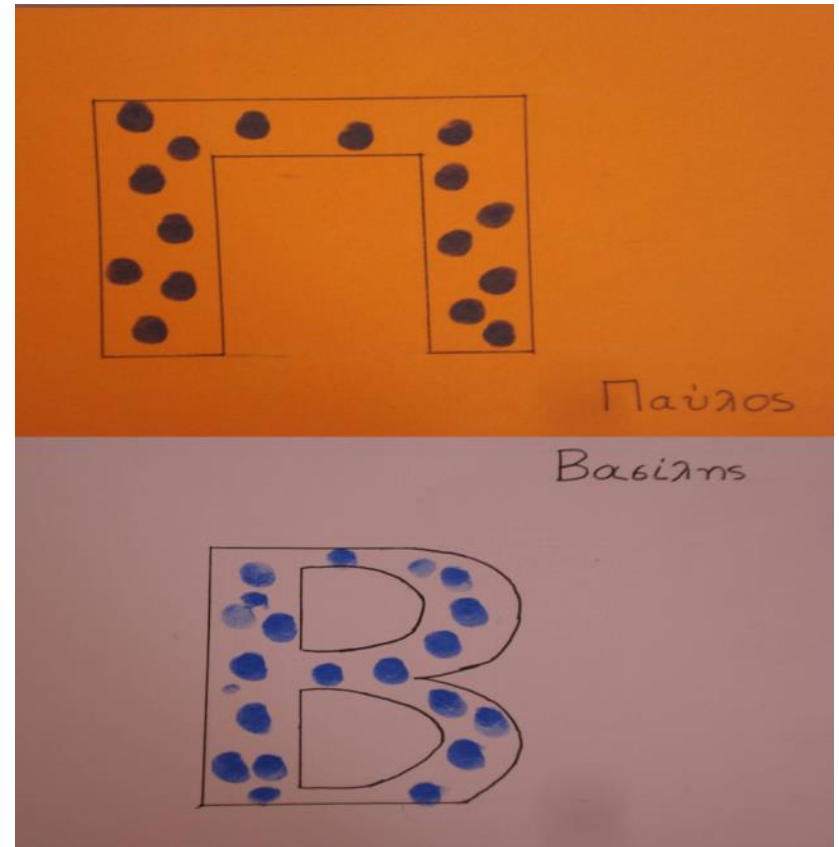
«Το αλφαβητάρι των δακτυλικών αποτυπωμάτων» (1/2)

Στο ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙ ΤΩΝ ΔΑΧΤΥΛΙΚΩΝ ΑΠΟΤΥΠΟΜΑΤΩΝ για κάθε γράμμα τα παιδιά ανακαλύπτουν κάποιο συμμαθητή ή φίλο τους που το όνομά του αρχίζει από αυτό.

«Το αλφαβητάρι των δακτυλικών αποτυπωμάτων» (2/2)

Σε κάθε σελίδα η νηπιαγωγός γράφει το αρχικό γράμμα του ονόματός του και εκείνος, βουτώντας το χέρι του σε δαχτυλομπογιές, αφήνει τα δακτυλικά του αποτυπώματα πάνω στο γράμμα.

«Γράμματα στα γράμματα» (1/4)

Μια κατασκευή στον τοίχο περιλαμβάνει 24 φακέλους καθένας από τους οποίους έχει πάνω του γραμμένο ένα από τα 24 γράμματα.

«Γράμματα στα γράμματα» (2/4)

Υπάρχουν ακόμη κάρτες με εικόνες διαφόρων αντικειμένων.

«Γράμματα στα γράμματα» (3/4)

Οι κάρτες μπερδεύονται
και τα παιδιά τις
ταξινομούν ξανά.

«Γράμματα στα γράμματα» (4/4)

«Το αλφαβητάρι των παζλς» (1/4)

Σε αυτό το αλφαβητάρι υπάρχει το κεφαλαίο γράμμα και η μισή εικόνα της λέξης-κλειδί.

«Το αλφαβητάρι των παζλς» (2/4)

Ανάμεσα στα άλλα μισά τα παιδιά ψάχνουν και συμπληρώνουν τα παζλς, ολοκληρώνοντας την εικόνα και συμπληρώνοντας και το μικρό.

«Το αλφαβητάρι των παζλς» (3/4)

Θα μπορούσε όμως να πάρει και άλλες μορφές:

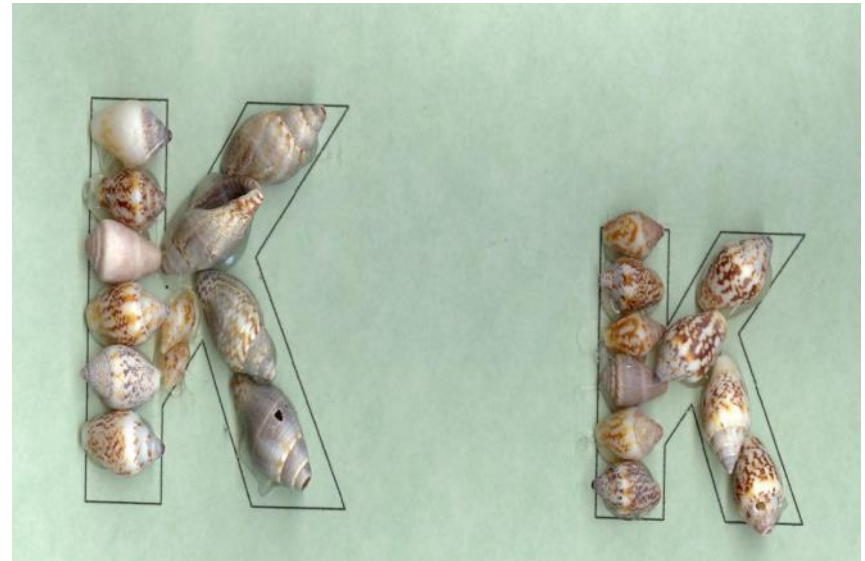
«Το αλφαβητάρι των παζλς» (4/4)

Ή ακόμη και:

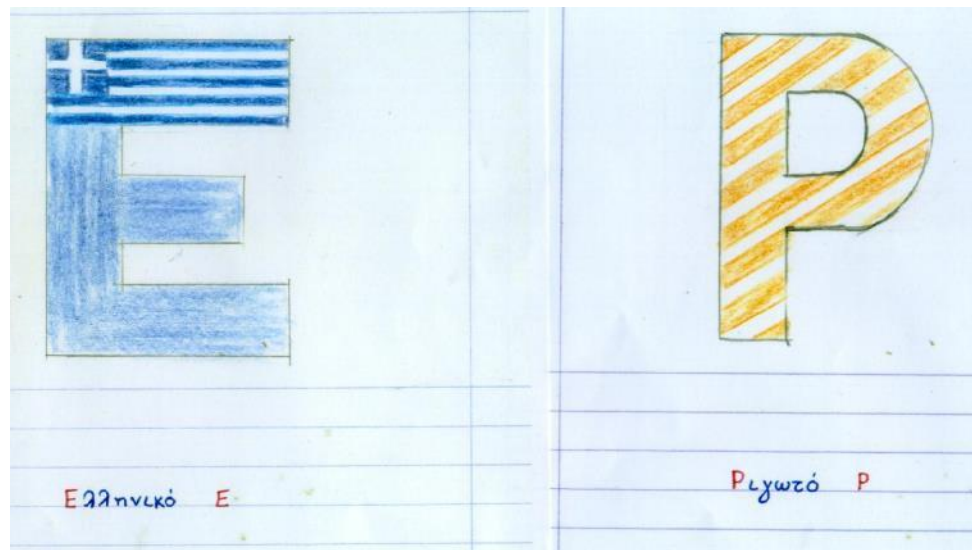
«Ανάγλυφο αλφαβητάρι»

Τα παιδιά δημιουργούν το Ανάγλυφο Αλφαβητάρι κολλώντας μικρά αντικείμενα που αρχίζουν με αυτό. Π.χ. Φασόλια στο Φ, Σκοινί στο Σ, Μακαρόνια στο Μ, Άμμο στο Α, Βότσαλα στο Β, Κοχύλια στο Κ κ.λπ.

«Ζωγραφισμένα γράμματα»

Το αλφαβητάρι αυτό παρουσιάζει τα γράμματα με τις ιδιότητές τους ή τα παθήματά τους. Έτσι παρουσιάζεται το Τρύπιο Τ, το Βρεγμένο Β, το Γδαρμένο Γ, το Δαγκωμένο Δ, κ.λπ.

«Το αλφαβητάρι των μυρωδιών» (1/2)

Στο ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙ ΤΩΝ ΜΥΡΩΔΙΩΝ υπάρχουν και για τα γράμματα σακουλάκια με μυρωδικά.

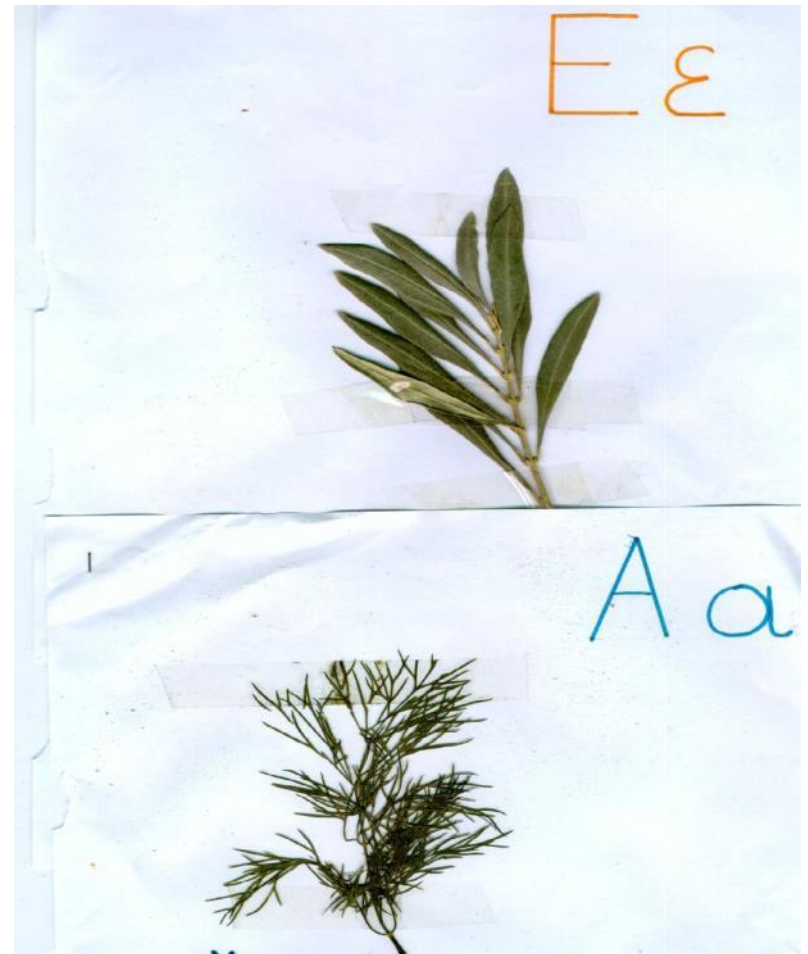

«Το αλφαβητάρι των μυρωδιών» (2/2)

«Αλφαβητάρι φυτολόγιο»

Τα παιδιά αναλαμβάνουν να φέρουν διάφορα φυτά και λουλούδια, τα οποία τοποθετούν κατά αλφαβητική σειρά και δημιουργούν ένα αλφαβητάρι της χλωρίδας του τόπου τους.

«Το αλφαβητάρι των φρούτων»

Το ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙ ΤΩΝ ΦΡΟΥΤΩΝ έχει σχήμα καλαθιού. Για κάθε γράμμα υπάρχει ένα φρούτο που αρχίζει με αυτό.

«Το αλφαβητάρι των γραμμάτων και των χρωμάτων»

Σε αυτό το Αλφαβητάρι κάθε γράμμα αντιστοιχεί σε ένα χρώμα.

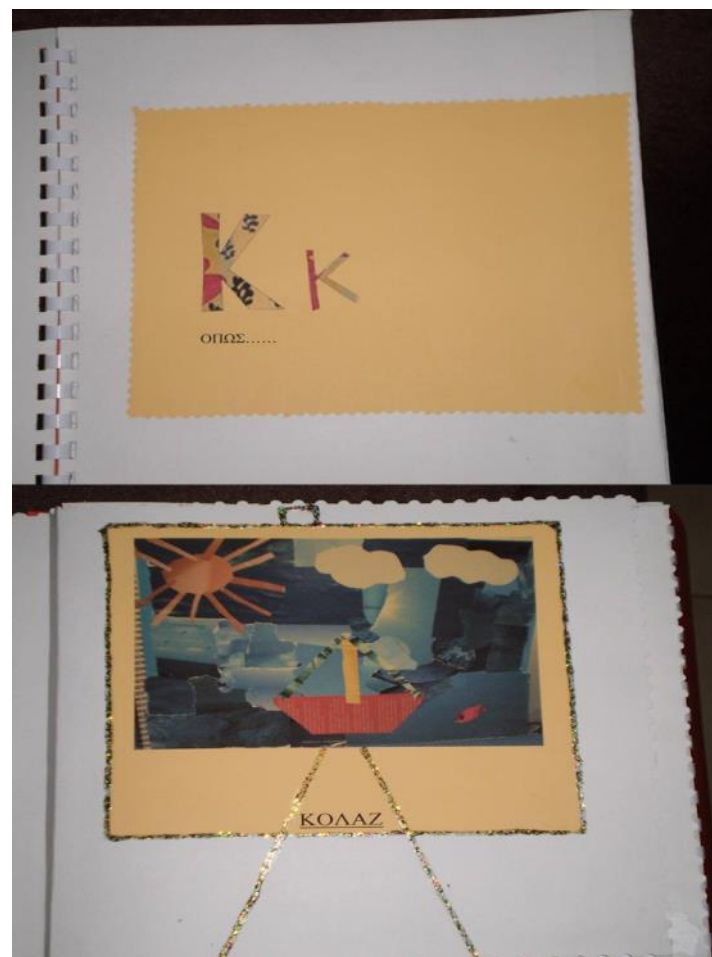
«Το αλφαβητάρι του μουσείου»

Σε αυτό το αλφαβητάρι κάθε γράμμα αντιστοιχεί σε μια λέξη, που εικονογραφείται με έναν γνωστό πίνακα. Θα ήταν καλύτερα αν τα παιδιά δημιουργούσαν αυτό το αλφαβητάρι μετά την επίσκεψη σε ένα συγκεκριμένο μουσείο.

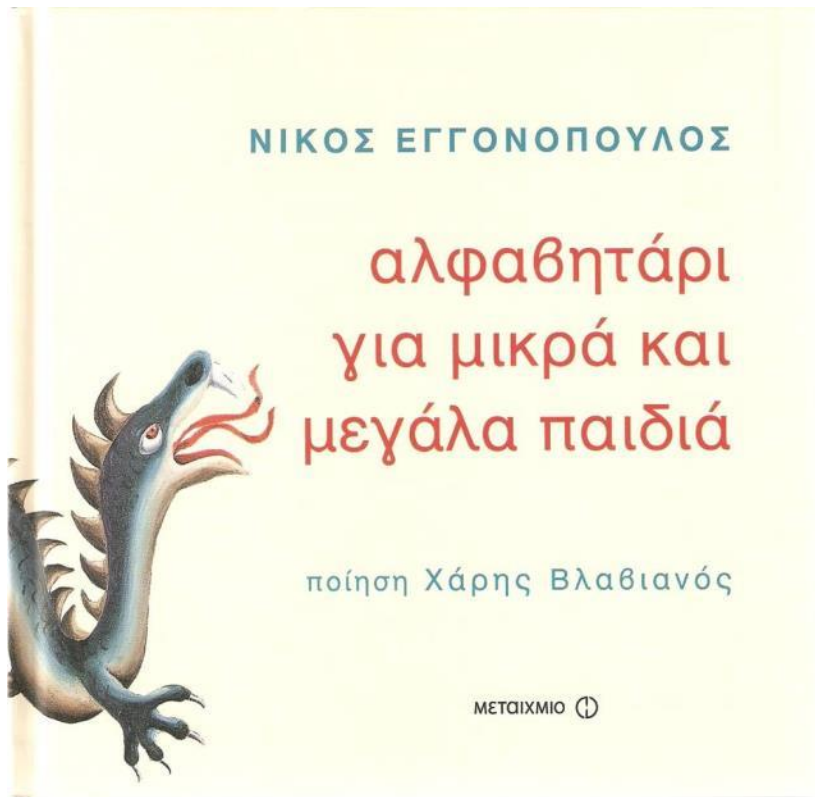

«Το αλφαβητάρι της ζωγραφικής»

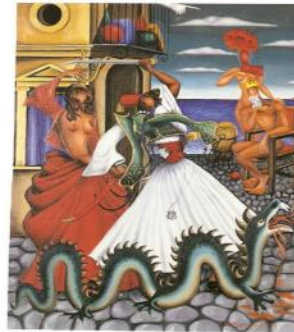
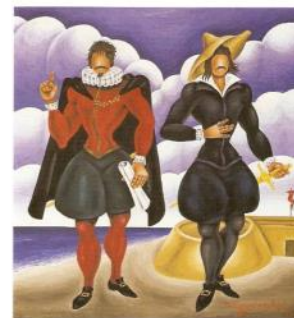
Σε αυτό το αλφαβητάρι κάθε γράμμα αντιστοιχεί σε μια τεχνική ζωγραφικής, με την οποία η τάξη δημιουργεί την αντίστοιχη εικόνα, που και αυτή απεικονίζει κάτι που αρχίζει με το ίδιο γράμμα. Π.χ. Δδ όπως δαχτυλομπογιές και η εικόνα ενός δράκου, Αα όπως ακουαρέλα και η εικόνα ενός αετού, Ξξ όπως ξυλομπογιές και για εικόνα ξύλα.

Το αλφαβητάρι του Ν. Εγγονόπουλου

[16]

[17]

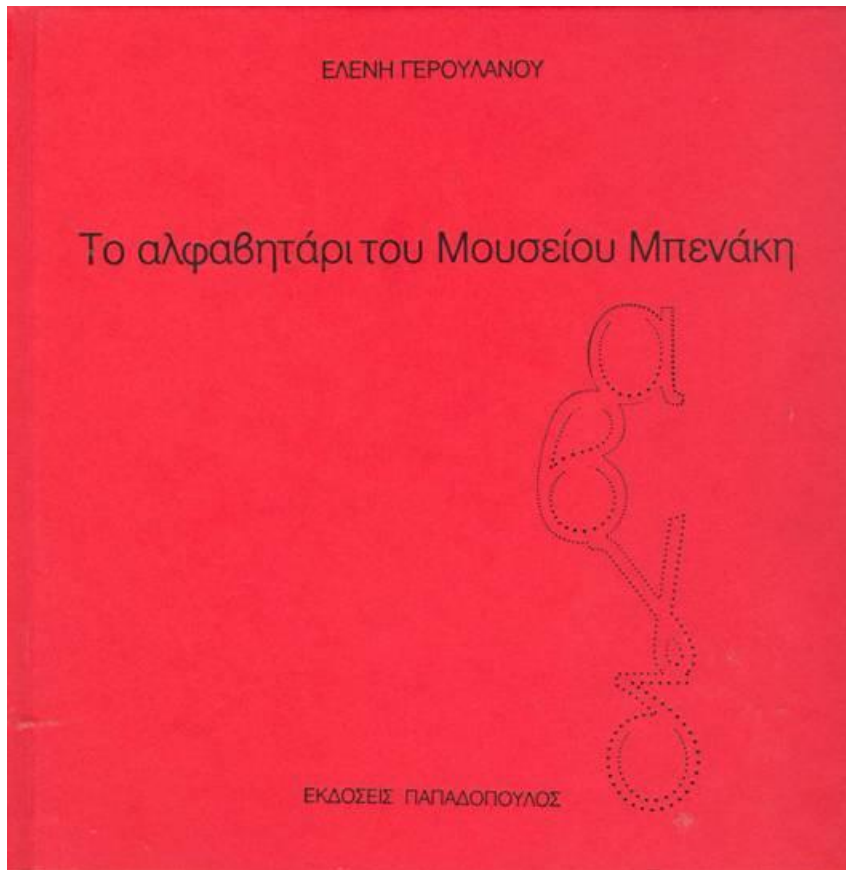
Δδ

Ο ευγενής με κάπα και κοντό γενάκι
τον ουρανό με δάχτυλο υψωμένο σημαδεύει
κι ο φίλος του με τ' ακριβό δαχτυλιδάκι
Ξίφος κρατεί, μήπως καθγά γυρεύει;

δράκος

Το αλφαβητάρι του Μουσείου Μπενάκη

[18]

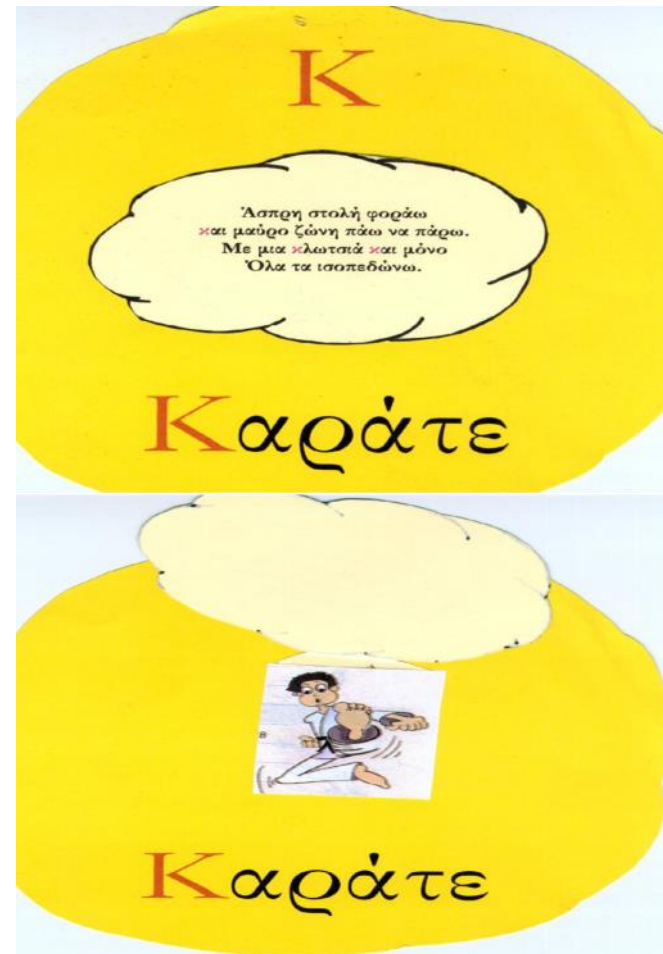

[19]

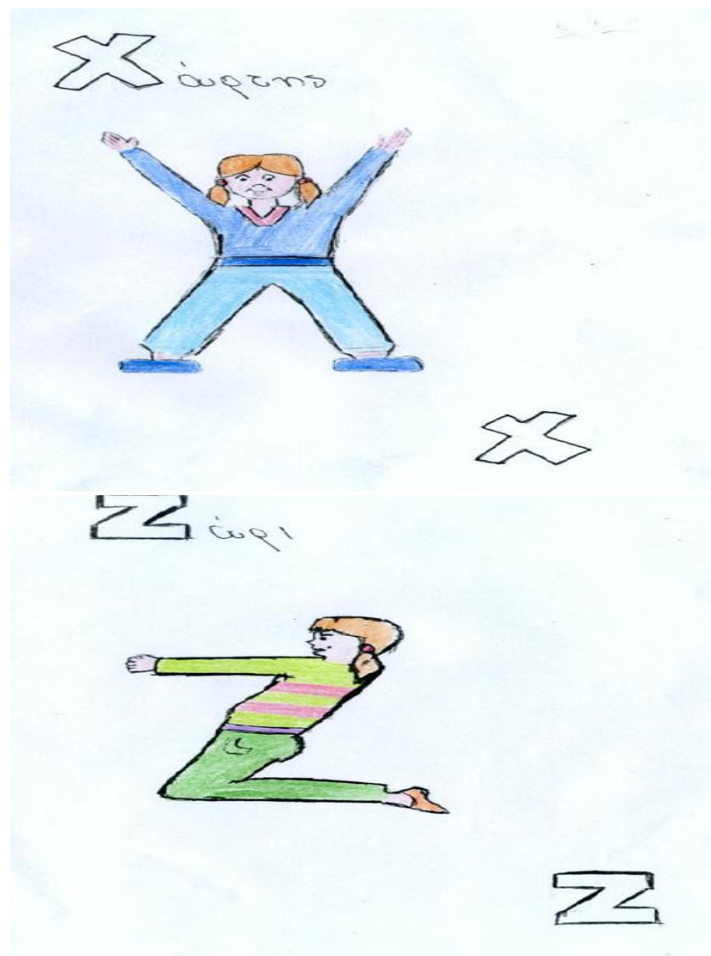
«Αλφαβητάρι για αθλήματα»

Στη λογική των αινιγμάτων και το Αλφαβητάρι των Αθλημάτων, με μια σελίδα που παρουσιάζει το γράμμα, το όνομα του αθλήματος (λέξη) και ένα συννεφάκι με το αντίστοιχο αίνιγμα. Το χάρτινο συννεφάκι σηκώνεται και αποκαλύπτεται φωτογραφία με τον αθλητή εν δράσει.

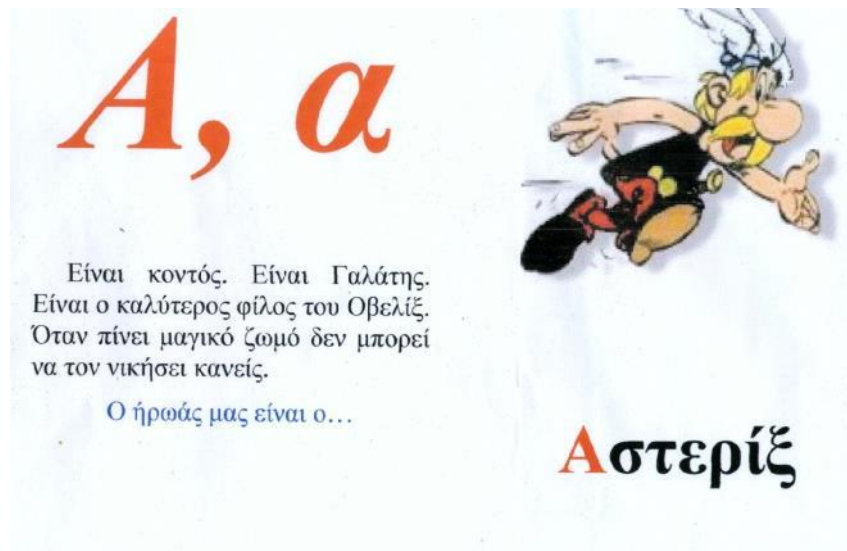
«Το αλφαβητάρι των σωμάτων»

Ζωγραφιές παρουσιάζουν παιδιά να δημιουργούν τα γράμματα με το σώμα τους. Οι μαθητές/μαθήτριες του νηπιαγωγείου προσπαθούν να τους μιμηθούν.

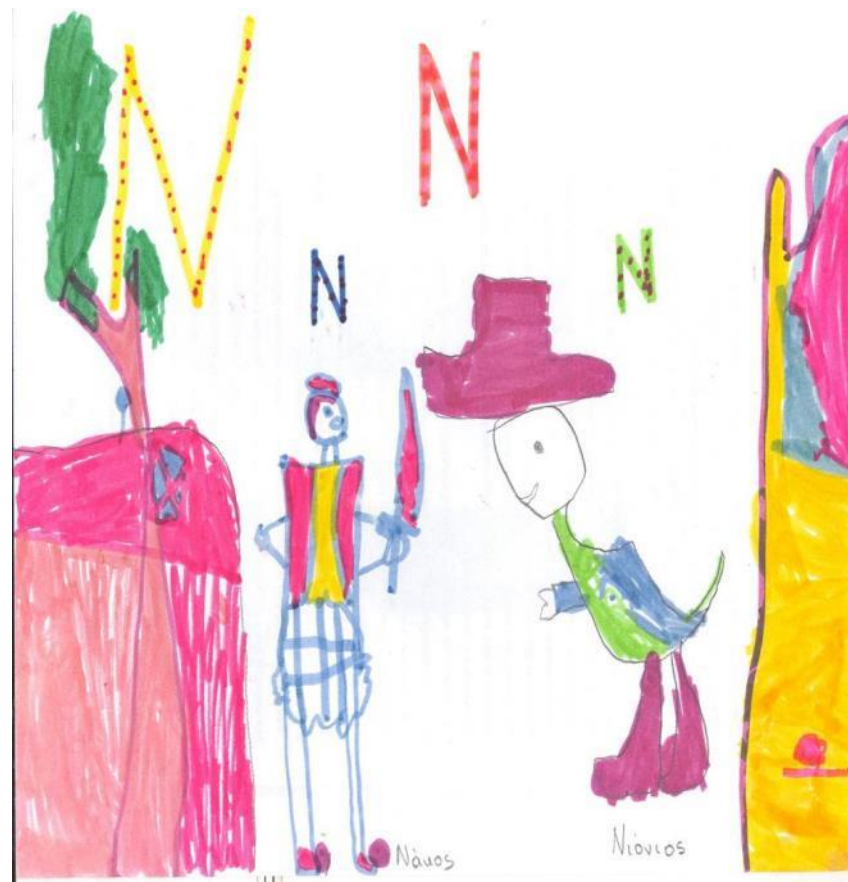
«Το αλφαβητάρι των ηρώων μας»

Οι ήρωες των κόμικς παρουσιάζονται με τη μορφή αινιγμάτων. Σε κάθε σελίδα υπάρχει το γράμμα και ένα αίνιγμα που αναφέρεται στον ήρωα που αρχίζει με αυτό. Τα παιδιά γυρίζουν σελίδα και ο ήρωας αποκαλύπτεται.

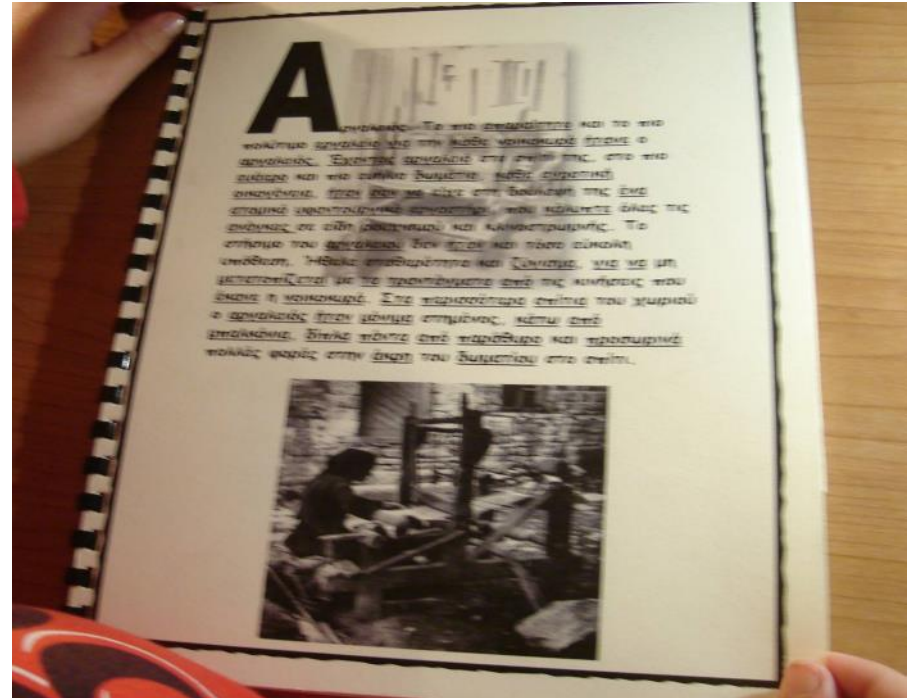
«Το αλφαβητάρι του Καραγκιόζη»

Κάθε παιδί διαλέγει ένα πρόσωπο από τον Καραγκιόζη, που το όνομά του αρχίζει όπως το δικό του (π.χ. ο Στέλιος τον Σταύρακα). Μετά εικονογραφεί μια σκηνή στην οποία εμπλέκονται παιδί και χαρακτήρας.

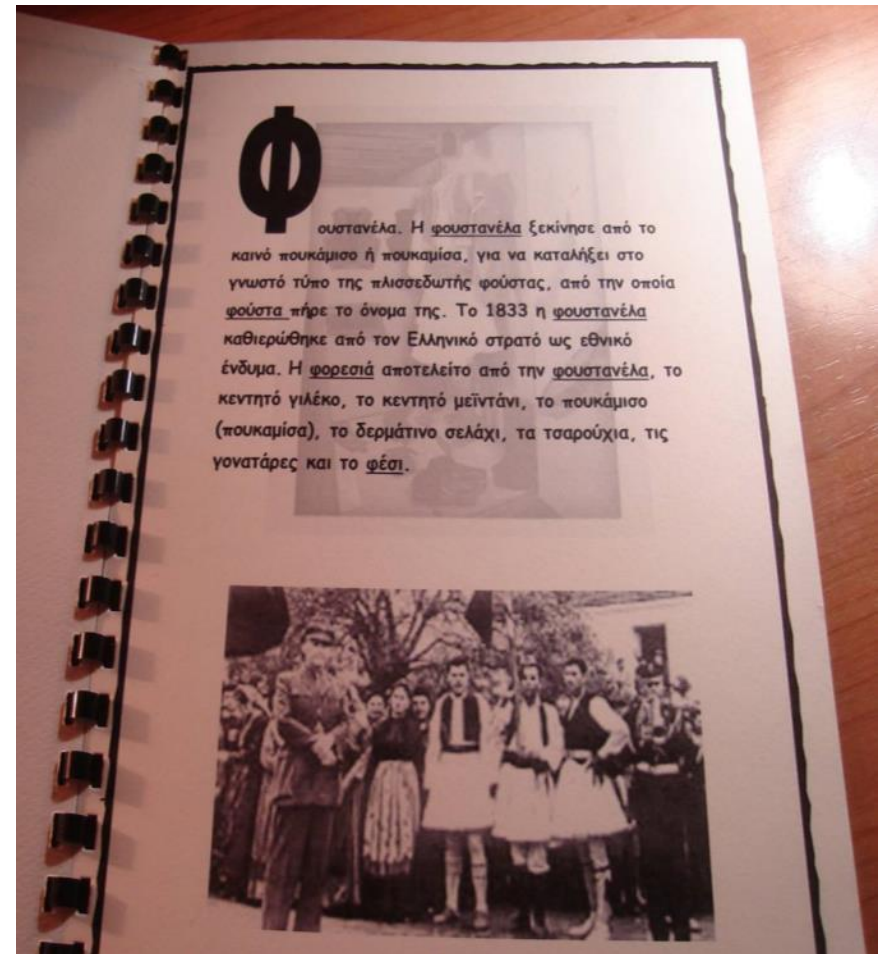
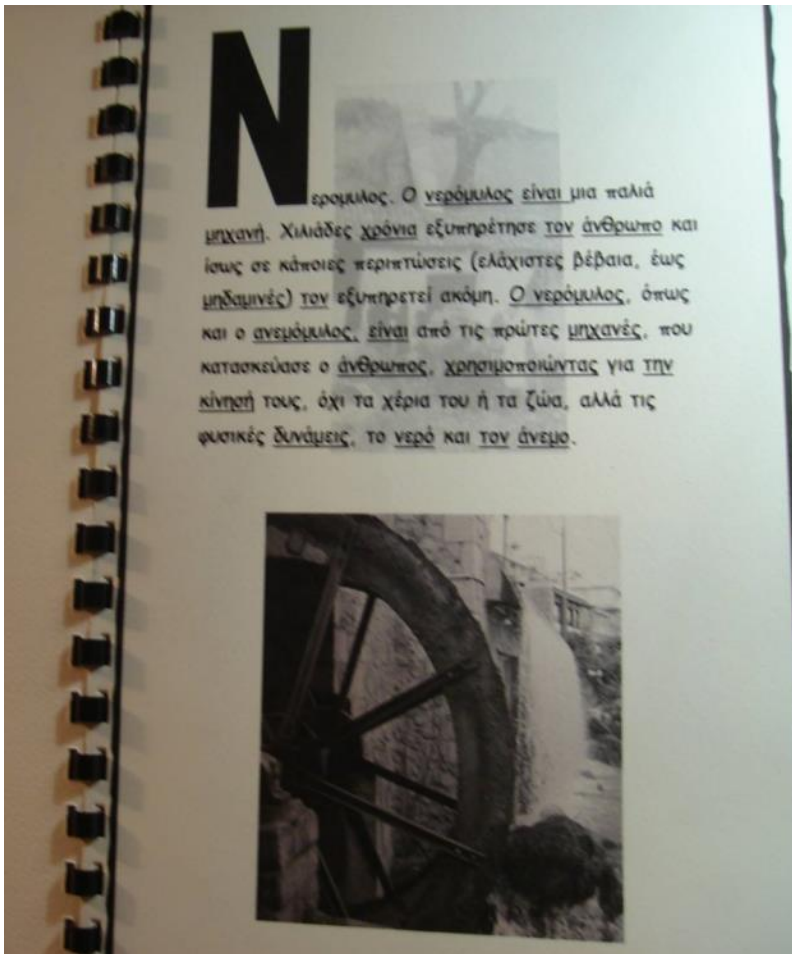

«Το αλφαβητάρι των παππούδων μας» (1/2)

Σε αυτό το αλφαβητάρι
όλα τα γράμματα
παραπέμπουν σε
αντικείμενα και
καταστάσεις που δεν
υπάρχουν πια.

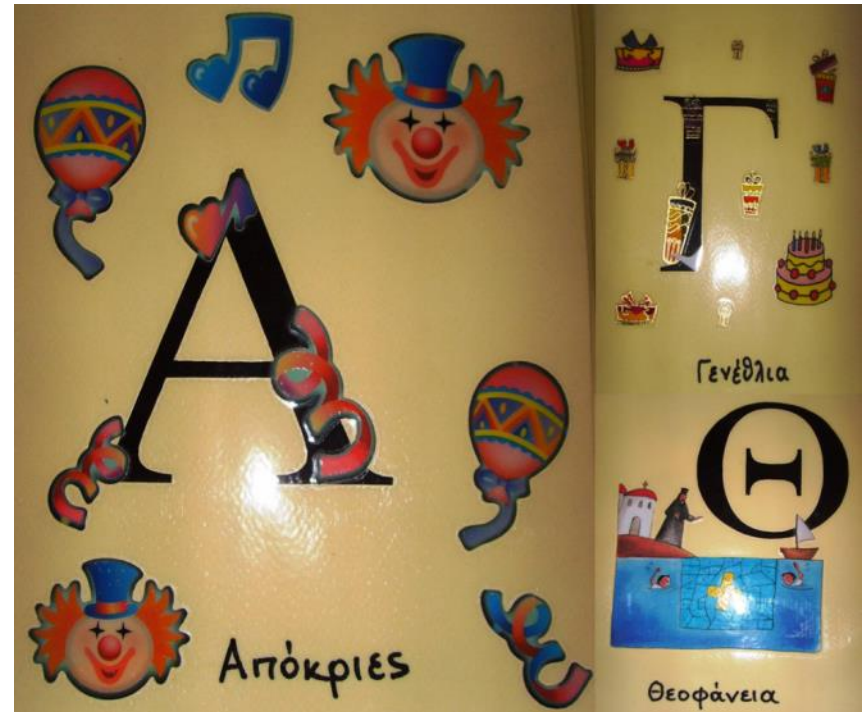

«Το αλφαβητάρι των παππούδων μας» (2/2)

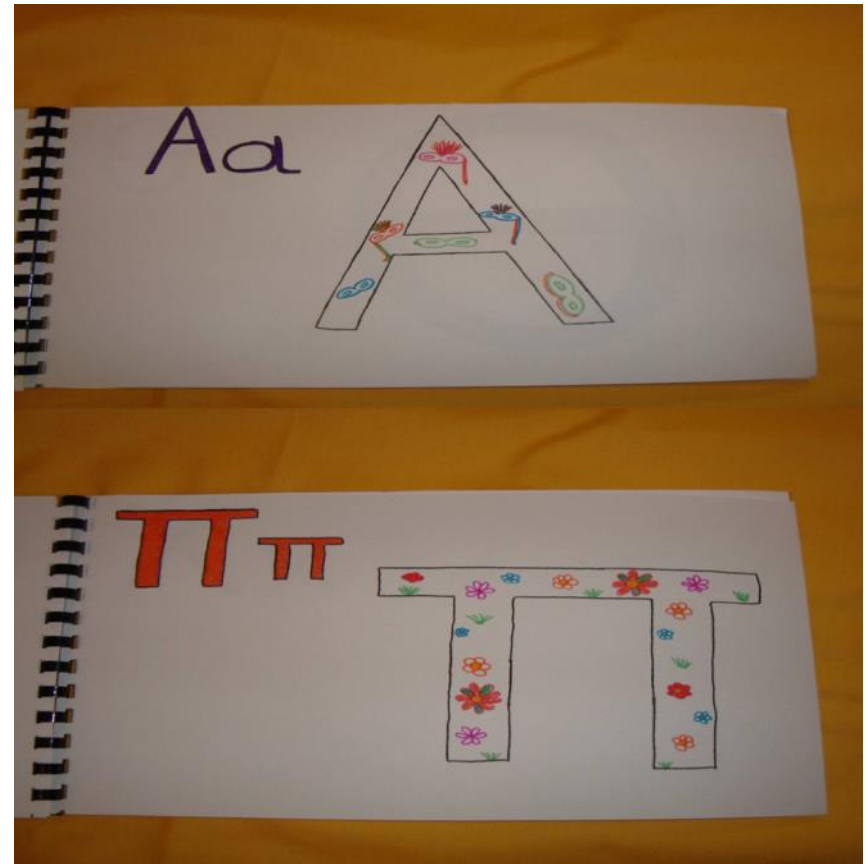
«Το αλφαβητάρι των γιορτών» (1/2)

Σε αυτό το Αλφαβητάρι τόσο οι λέξεις όσο και οι διακόσμηση παραπέμπουν αποκλειστικά σε γιορτές.

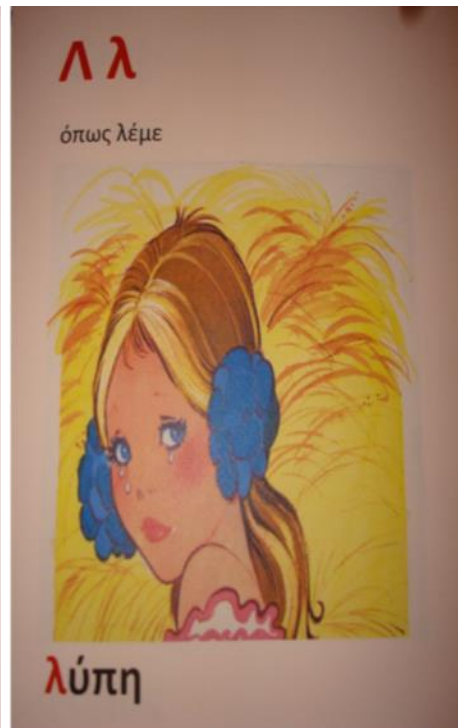
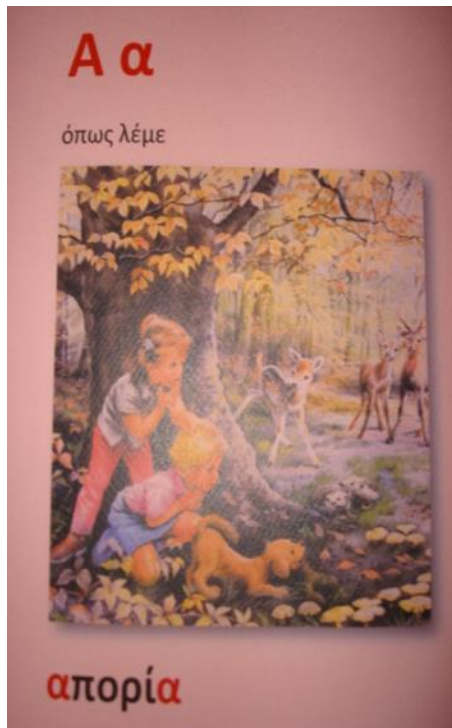

«Το αλφαβητάρι των γιορτών» (2/2)

Μια πιο 'διακριτική'
παραλλαγή δημιουργείται
με τον κατάλληλο
'στολισμό' κάθε
γράμματος.

«Το αλφαβητάρι των συναισθημάτων»

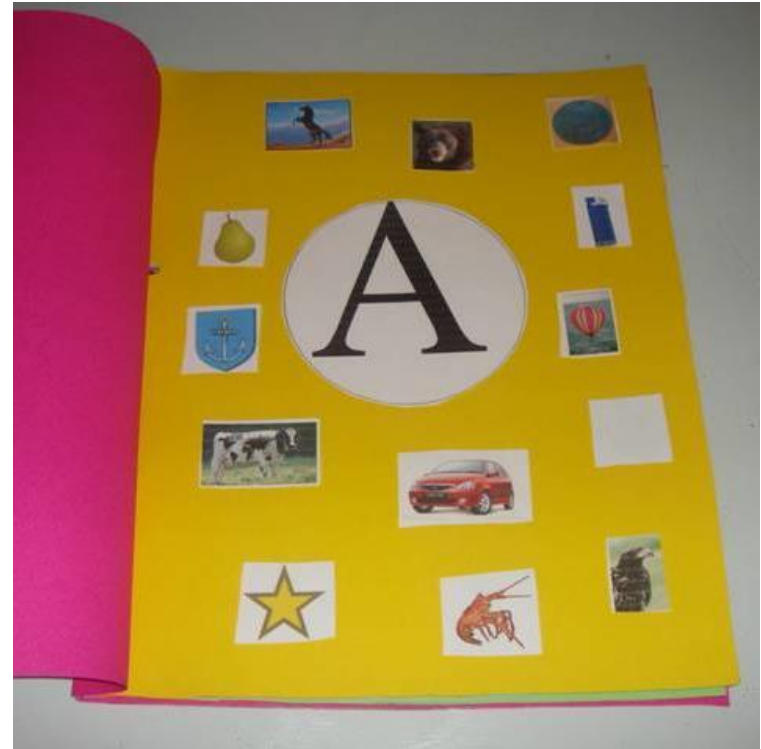

Σε αυτό το αλφαβητάρι κάθε γράμμα
συνδέεται με ένα συναίσθημα.

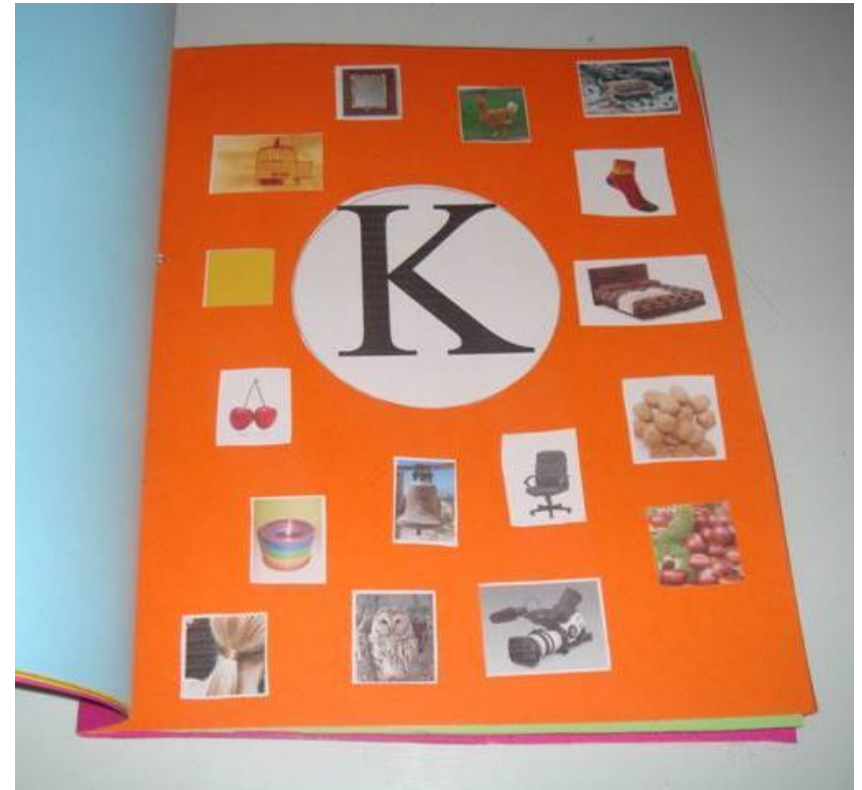

«Το πληθωρικό αλφαβητάρι» (1/3)

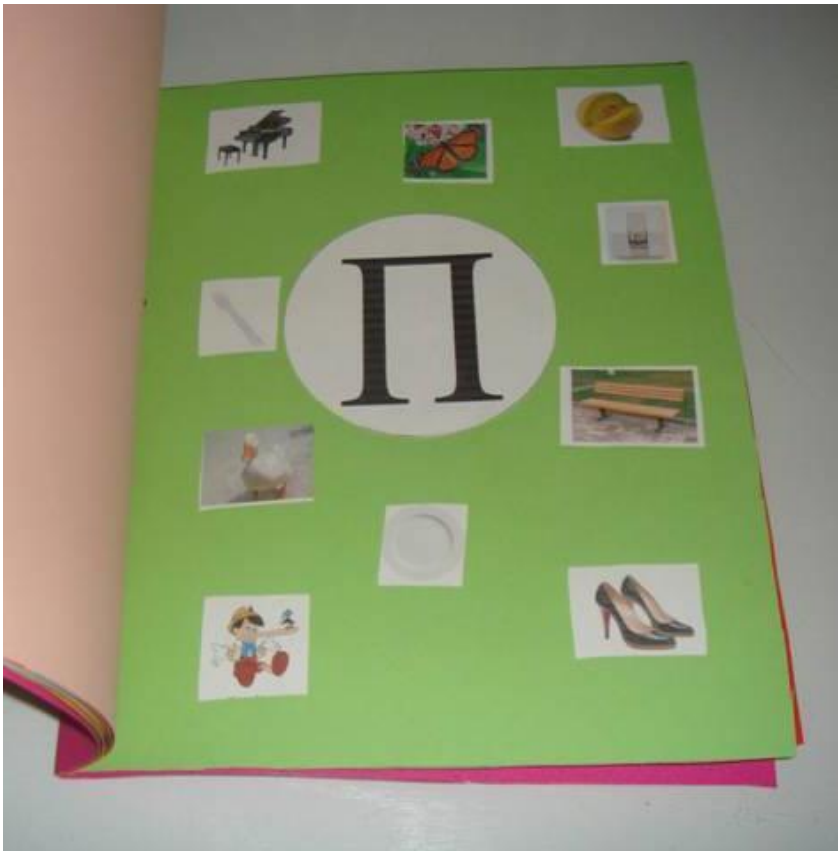
Προκειμένου τα παιδιά να δημιουργήσουν αυτό το αλφαβητάρι προσπαθούν να συγκεντρώσουν για κάθε γράμμα όσες περισσότερες εικόνες μπορούν.

«Το πληθωρικό αλφαβητάρι» (2/3)

«Το πληθωρικό αλφαβητάρι» (3/3)

«Το αλφαβητάρι των παρομοιώσεων»

Σε αυτό το Αλφαβητάρι σημειώνεται το γράμμα (π.χ. Ε) και εισάγεται μια παρομοίωση (π.χ. Χοντρός σαν). Όταν τώρα το παιδί γυρίσει σελίδα αποκαλύπτεται και το υπόλοιπο της παρομοίωσης (π.χ. Ελέφαντας).

«Το αλφαβητάρι των αινιγμάτων»

Σε αυτό το Αλφαβητάρι για κάθε γράμμα συνδέεται με το αντίστοιχο πρόσωπο/ζώο/ πράγμα με ένα αίνιγμα.

«Το αλφαβητάρι των παράξενων ζώων» (1/2)

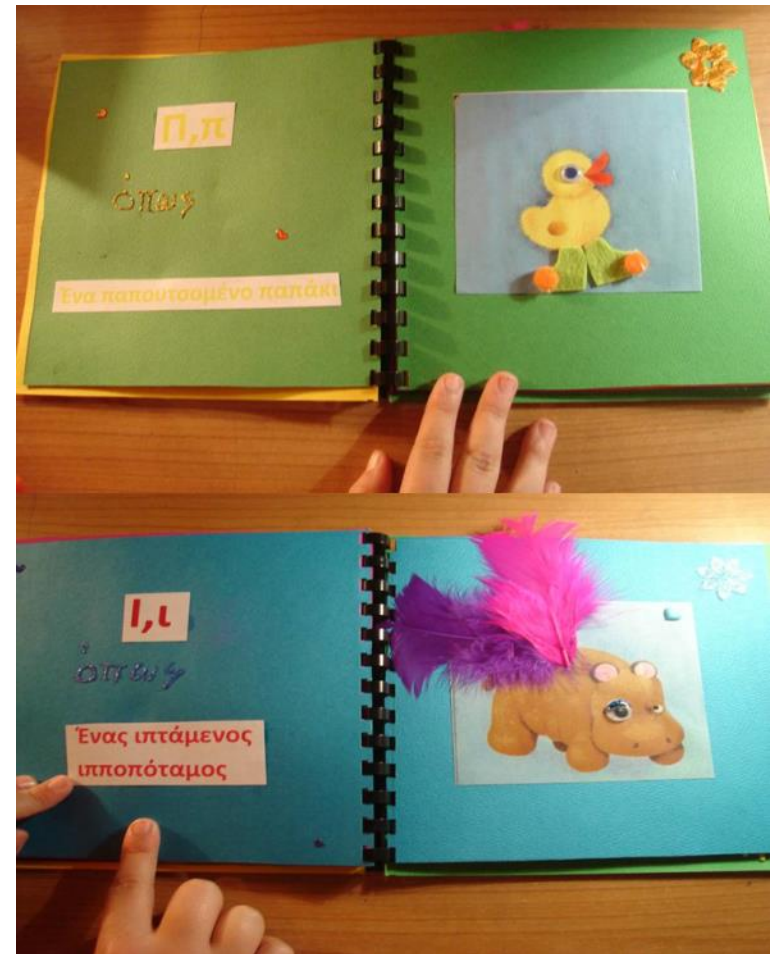
Σε αυτό το Αλφαβητάρι κάθε γράμμα αντιστοιχεί σε ένα ζώο, το οποίο όμως **δεν** υπάρχει.

«Το αλφαβητάρι των παράξενων ζώων» (2/2)

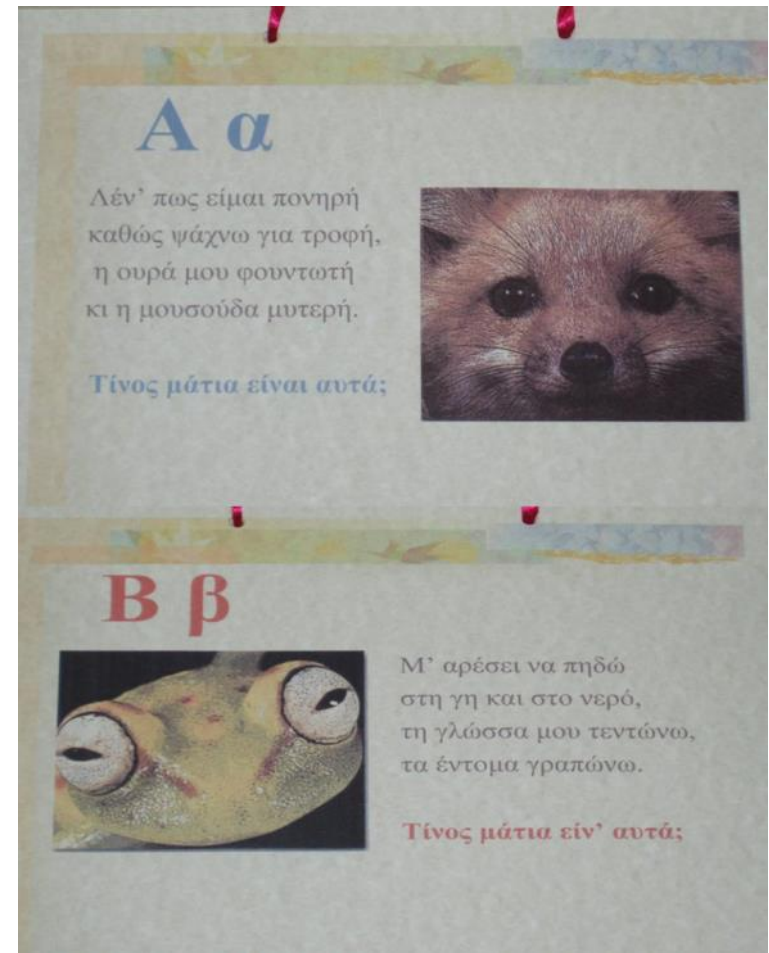
Θα μπορούσε όμως να πάρει και τη μορφή:

- Παπουτσωμένο παπάκι,
- Ιπτάμενος ιπποπόταμος κ.λπ.

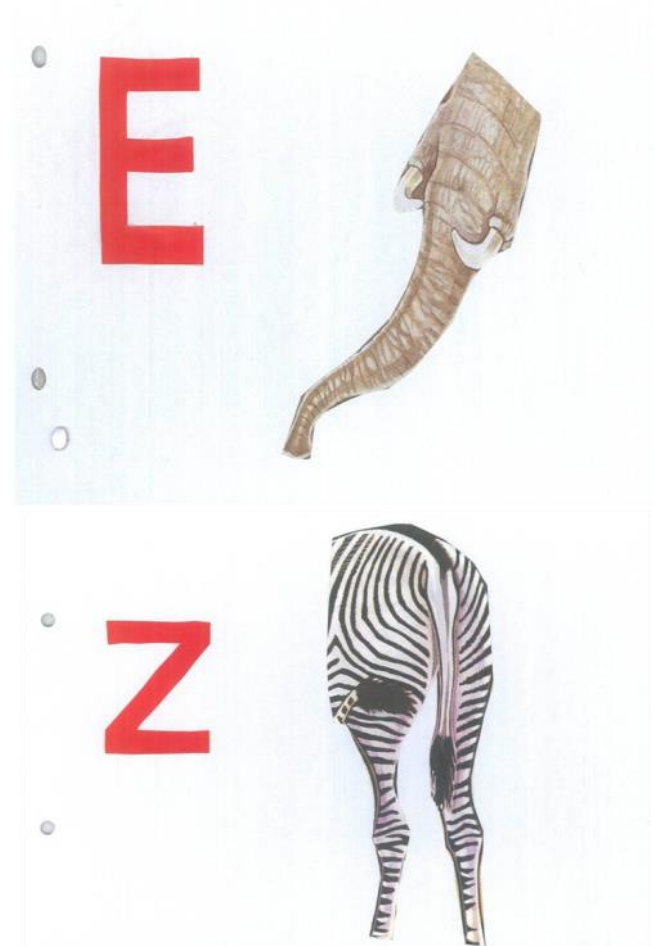
«Το αλφαβητάρι των ματιών» (1/2)

Στο ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ ΤΩΝ
ΜΑΤΙΩΝ κάθε γράμμα
αντιστοιχεί σε ένα ζώο.
Αλλά από αυτό φαίνονται
μόνο τα μάτια του.

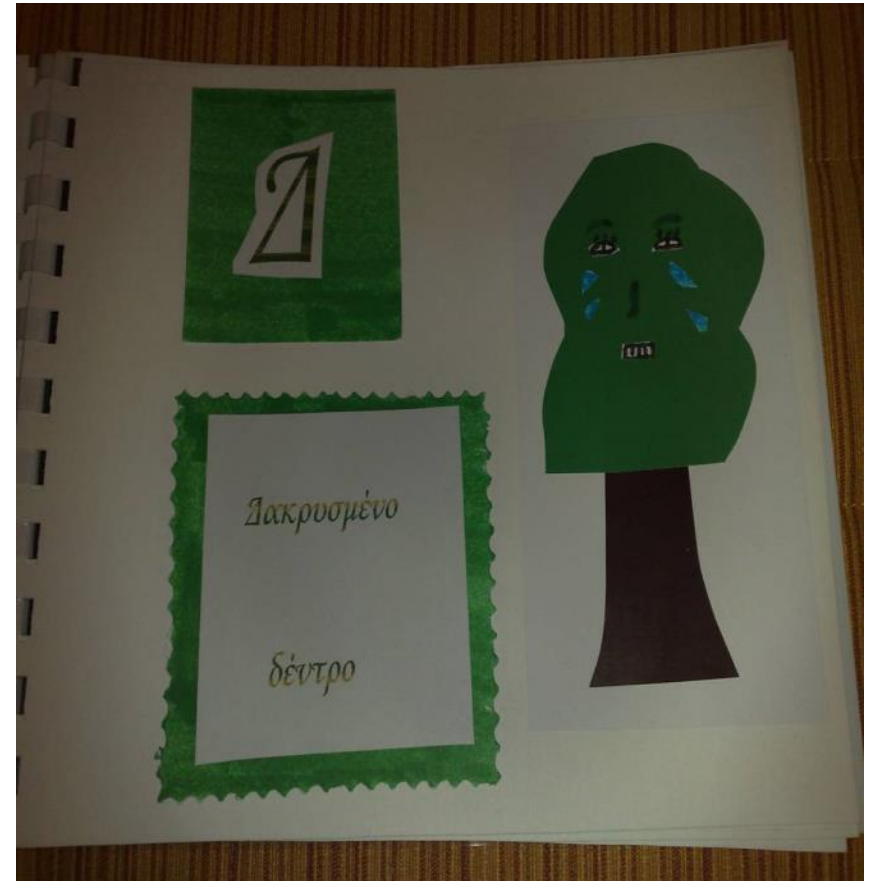
«Το αλφαβητάρι των ματιών» (2/2)

Θα μπορούσε να μην περιοριστεί μόνο στα μάτια αλλά για κάθε ζώο να επιλέγονται διαφορετικές λεπτομέρειες για να μαντέψει ο αναγνώστης την ταυτότητά του.

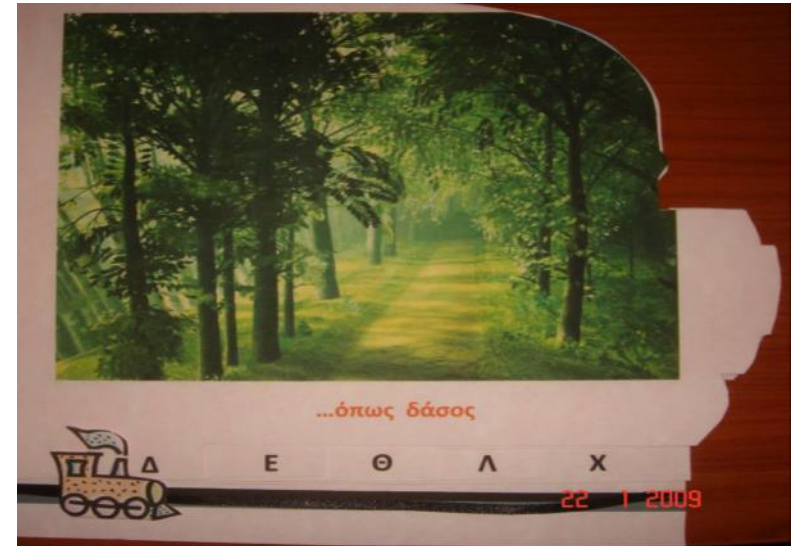
«Το σουρεαλιστικό αλφαβητάρι»

Με τη βοήθεια ενός λεξικού τα παιδιά συγκεντρώνουν κλήρους με επίθετα και ουσιαστικά που αρχίζουν από το ίδιο γράμμα. Στη συνέχεια με τυχαίους συνδυασμούς επιλέγουν εκείνον που θέλουν για το αλφαβητάρι τους (π.χ. κουρασμένο καρύδι, μαλλιαρό μήλο).

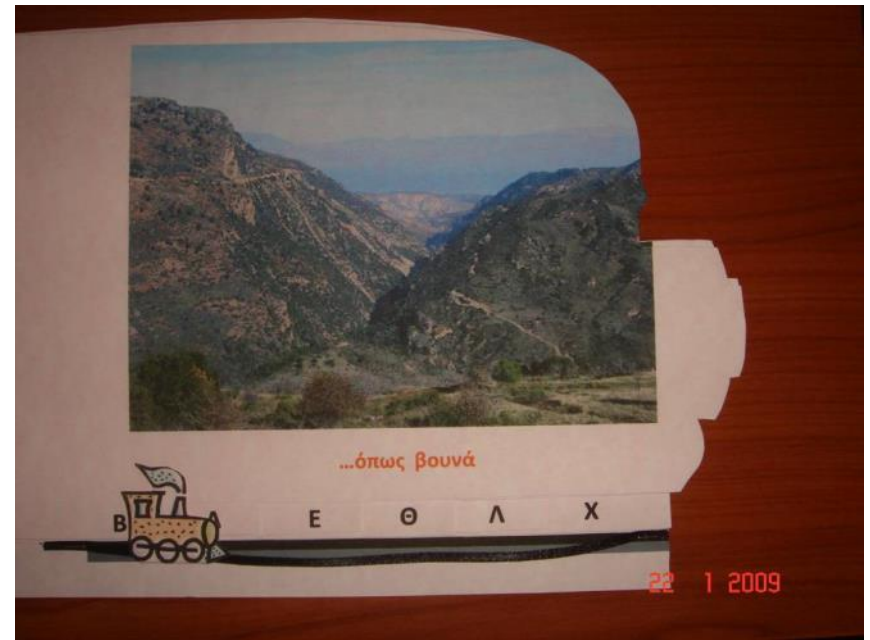
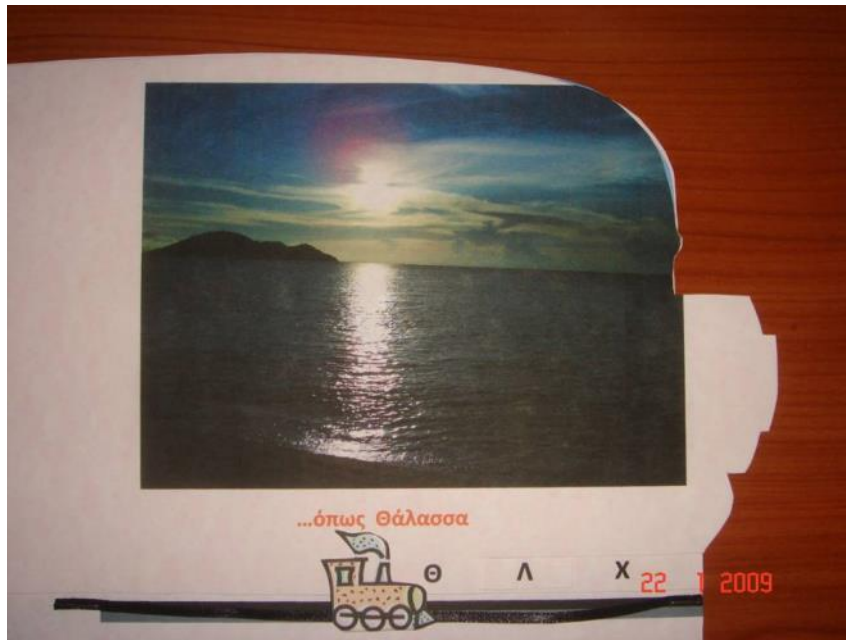

«Το ταξιδιάρικο αλφαβητάρι» (1/3)

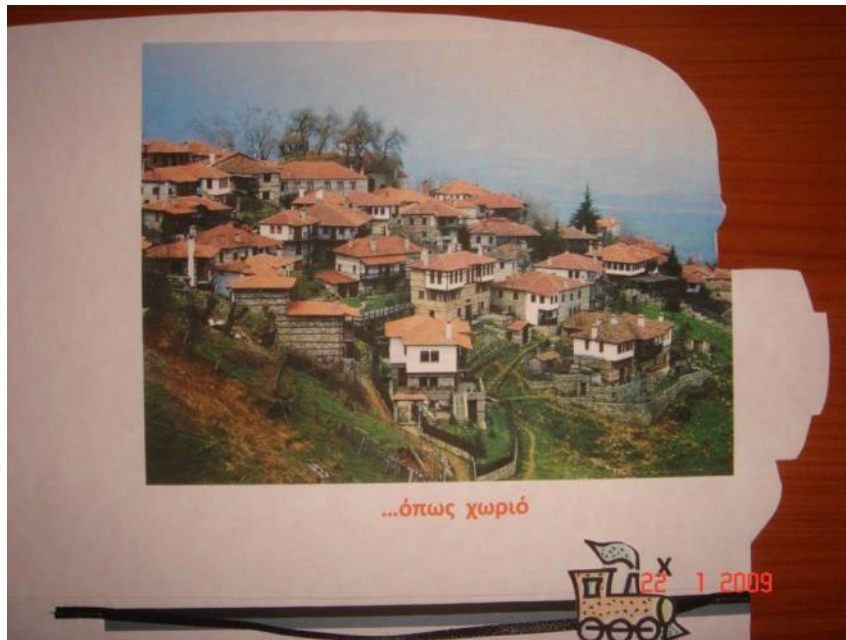
Είναι ένα αλφαβητάρι (συνήθως μόνο με τα αρχικά γράμματα των ονομάτων των παιδιών της τάξης) σε σχήμα τρένου. Σε κάτω μέρος κάθε σελίδας υπάρχει ευρετήριο με τα γράμματα, ενώ μια σιδηροδρομική γραμμή επιτρέπει σε ένα μικρό χάρτινο τρένο να σταματά σε κάθε γράμμα.

«Το ταξιδιάρικο αλφαβητάρι» (2/3)

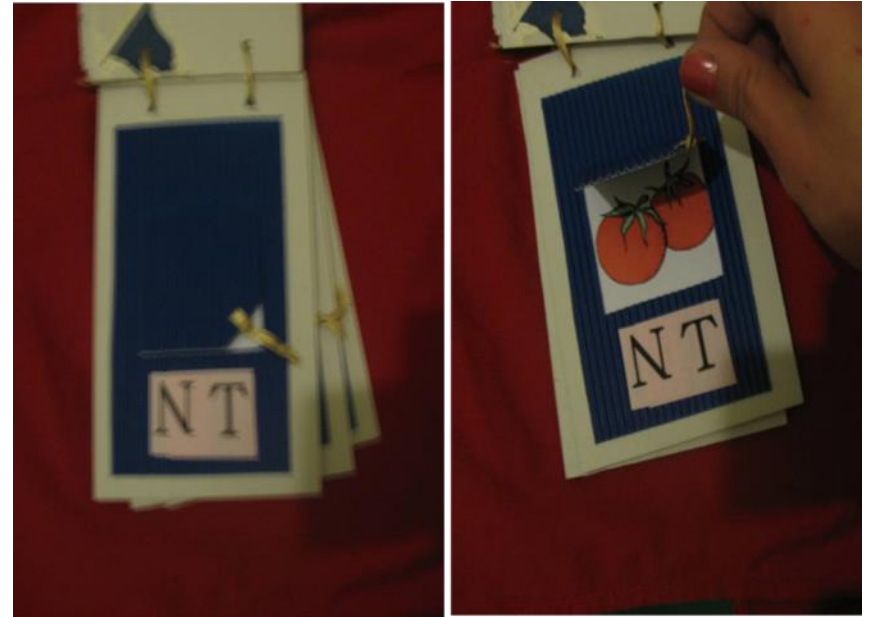

«Το ταξιδιάρικο αλφαβητάρι» (3/3)

«Το αλφαβητάρι των αποκαλύψεων» (1/7)

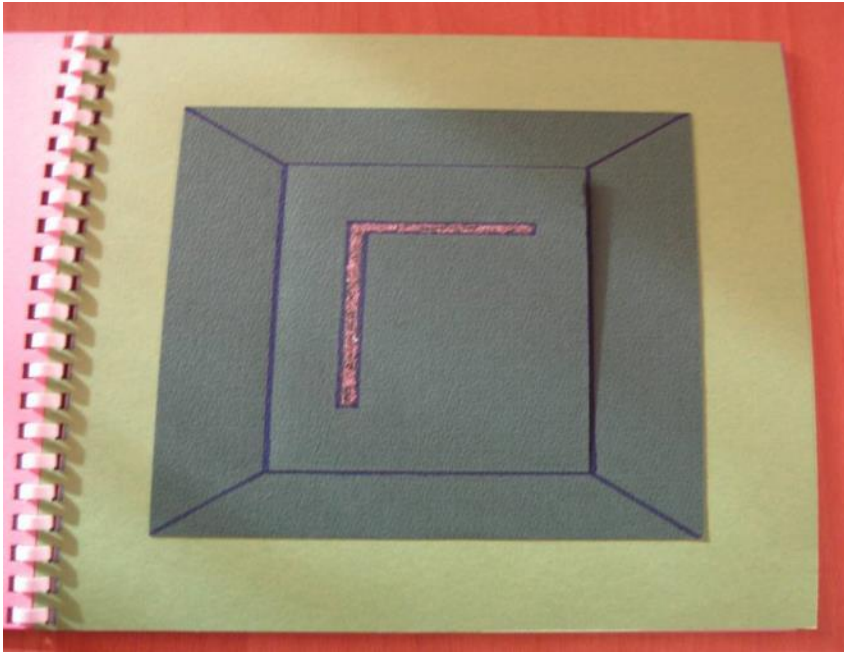
Σε αυτό το αλφαβητάρι το παιδί σηκώνει χάρτινα παράθυρα και αποκαλύπτει εικόνες πραγμάτων που αρχίζουν από ένα συγκεκριμένο γράμμα. Άλλες φορές πάλι η έμφαση θα μπορούσε να δοθεί στο φώνημα.

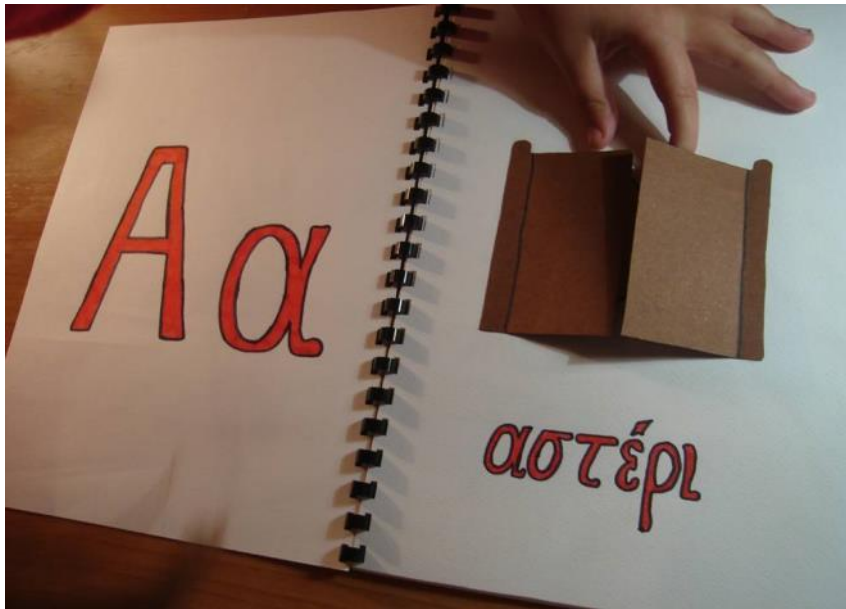
«Το αλφαβητάρι των αποκαλύψεων» (2/7)

«Το αλφαβητάρι των αποκαλύψεων» (3/7)

«Το αλφαβητάρι των αποκαλύψεων» (4/7)

«Το αλφαβητάρι των αποκαλύψεων» (5/7)

«Το αλφαβητάρι των αποκαλύψεων» (6/7)

Όπως επίσης θα μπορούσαν να είναι ακόμη πιο σύνθετες κατασκευές με θηκούλες και εικόνες αντικειμένων:

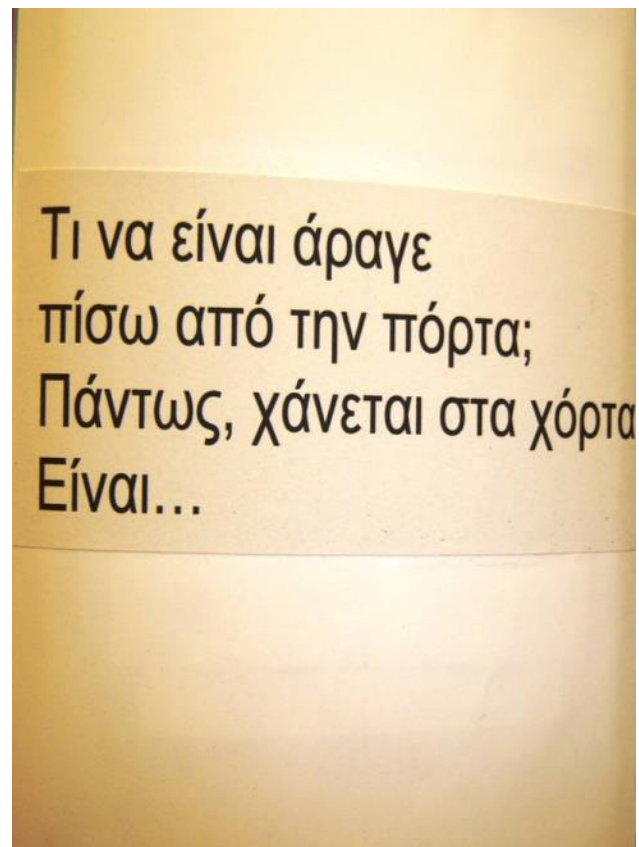

«Το αλφαβητάρι των αποκαλύψεων» (7/7)

«Τι κρύβεται πίσω από την πόρτα» (1/4)

Σε αυτό το Αλφαβητάρι η αριστερή σελίδα αναρωτιέται «Τι άραγε κρύβεται πίσω από την πόρτα;».

«Τι κρύβεται πίσω από την πόρτα» (2/4)

Στη δεξιά υπάρχει μια πόρτα με δύο φύλλα που μπορεί να ανοίξουν. Πάνω τους υπάρχει και το αντίστοιχο γράμμα.

«Τι κρύβεται πίσω από την πόρτα» (3/4)

Όταν ο αναγνώστης σηκώσει τα χάρτινα πορτόφυλλα, από κάτω αποκαλύπτεται η εικόνα ενός ζώου που αρχίζει με το αντίστοιχο γράμμα.

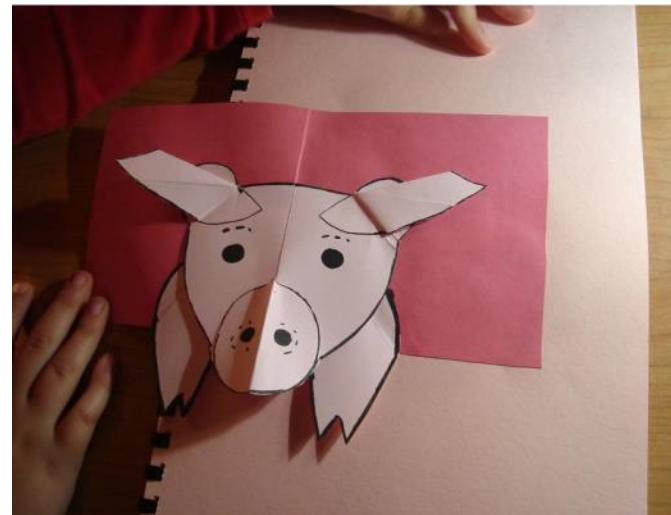

«Τι κρύβεται πίσω από την πόρτα» (4/4)

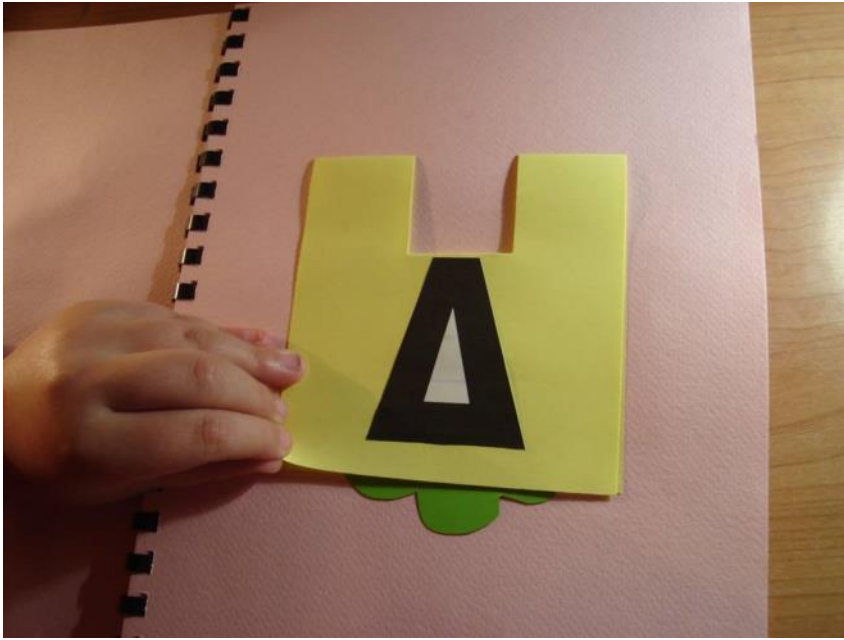

«Το ζωντανό αλφαβητάρι» (1/5)

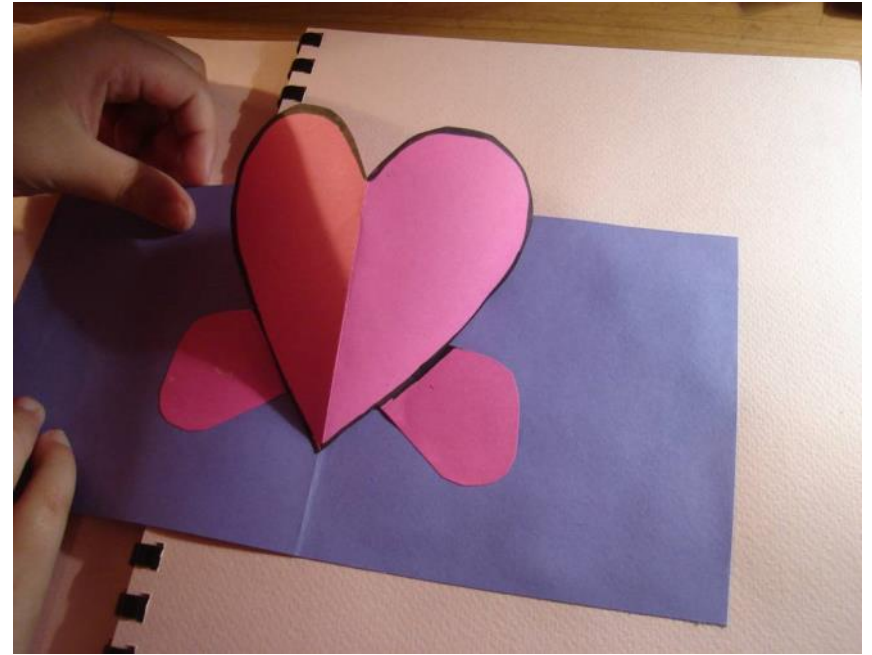
Ένα αλφαβητάρι που είναι φτιαγμένο με τη λογική των pop ups δίνει την εντύπωση ότι ζωντανεύει.

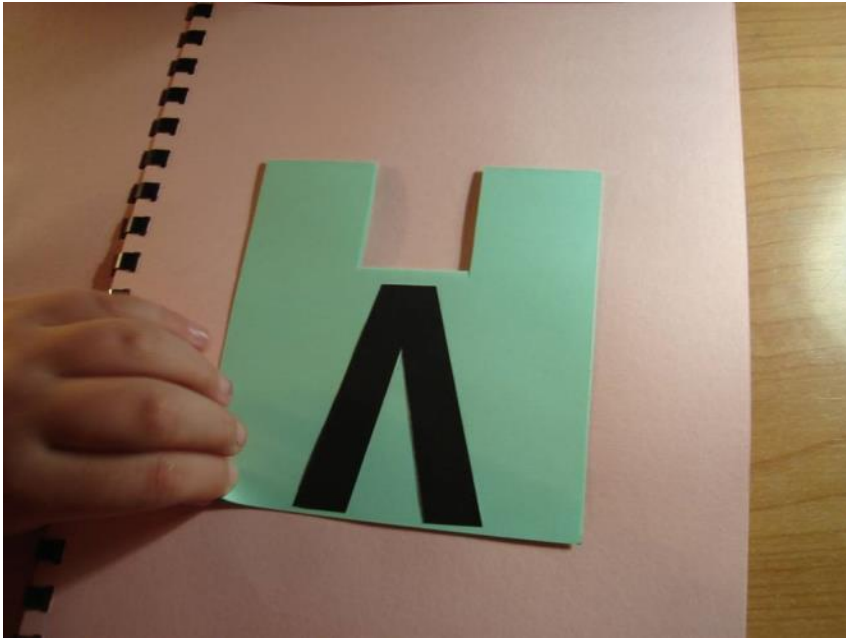
«Το ζωντανό αλφαβητάρι» (2/5)

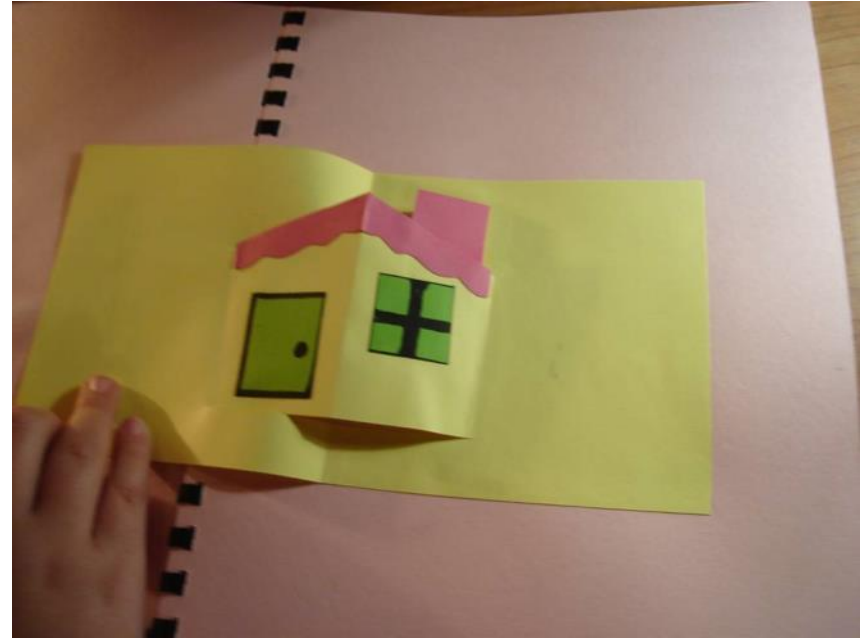
«Το ζωντανό αλφαβητάρι» (3/5)

«Το ζωντανό αλφαβητάρι» (4/5)

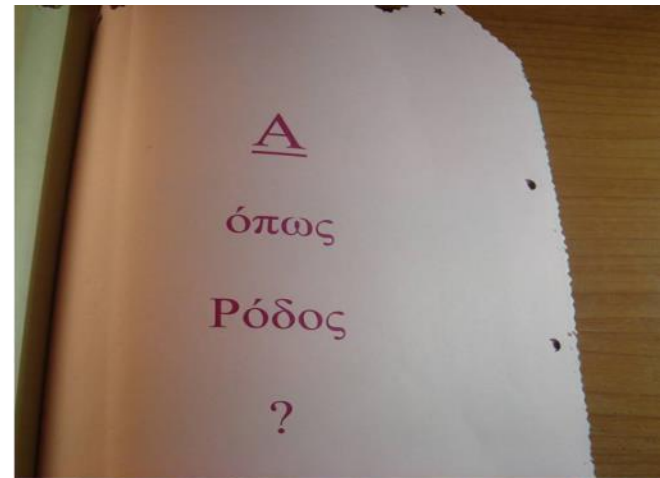

«Το ζωντανό αλφαβητάρι» (5/5)

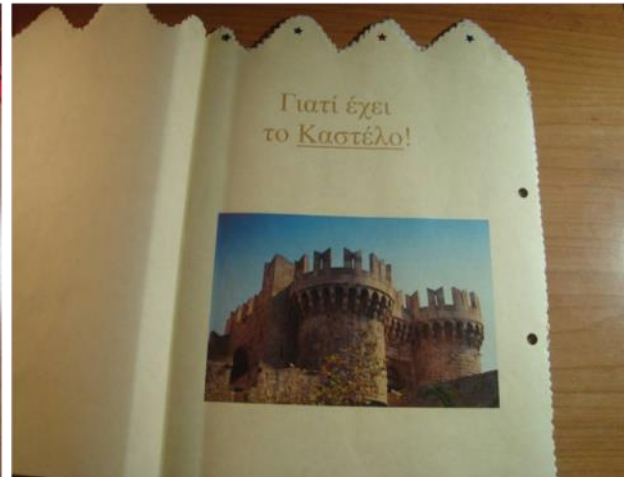
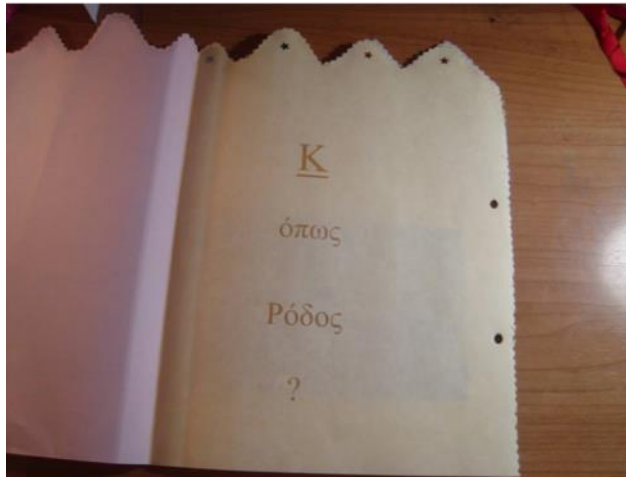
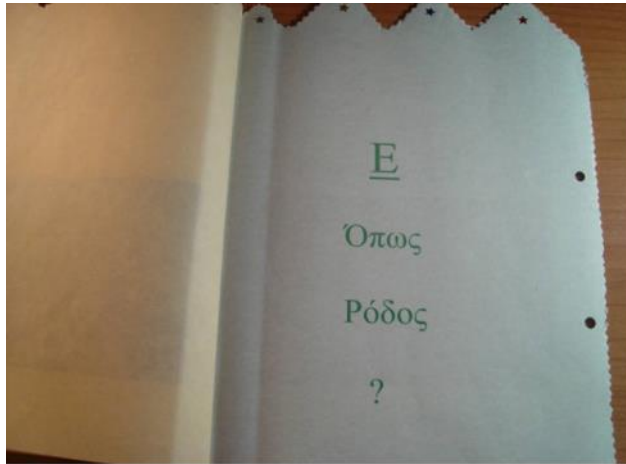

«Α-Ω όπως Ρόδος» (1/3)

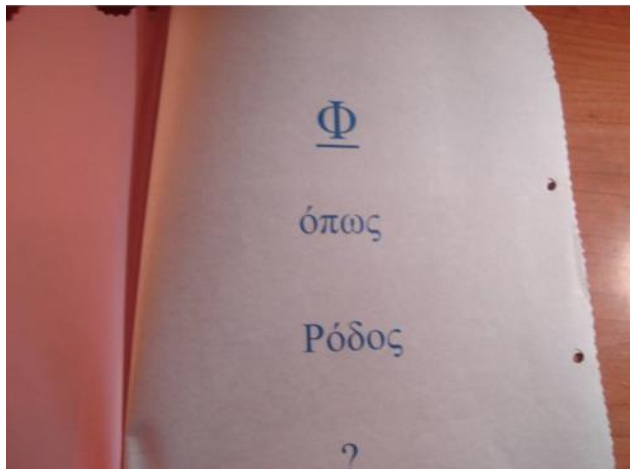
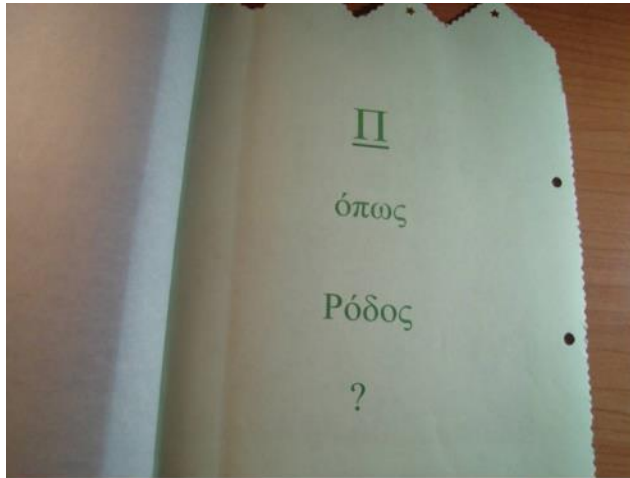
Σε αυτό το Αλφαβητάρι η δεξιά σελίδα γράφει για κάθε γράμμα του αλφαβήτου: Αα όπως Ρόδος. Όταν όμως το παιδί γυρίσει σελίδα αποκαλύπτεται γιατί το λέει αυτό. Γιατί η Ρόδος έχει κάτι που αρχίζει από αυτό το γράμμα/φώνημα.

«Α-Ω όπως Ρόδος» (2/3)

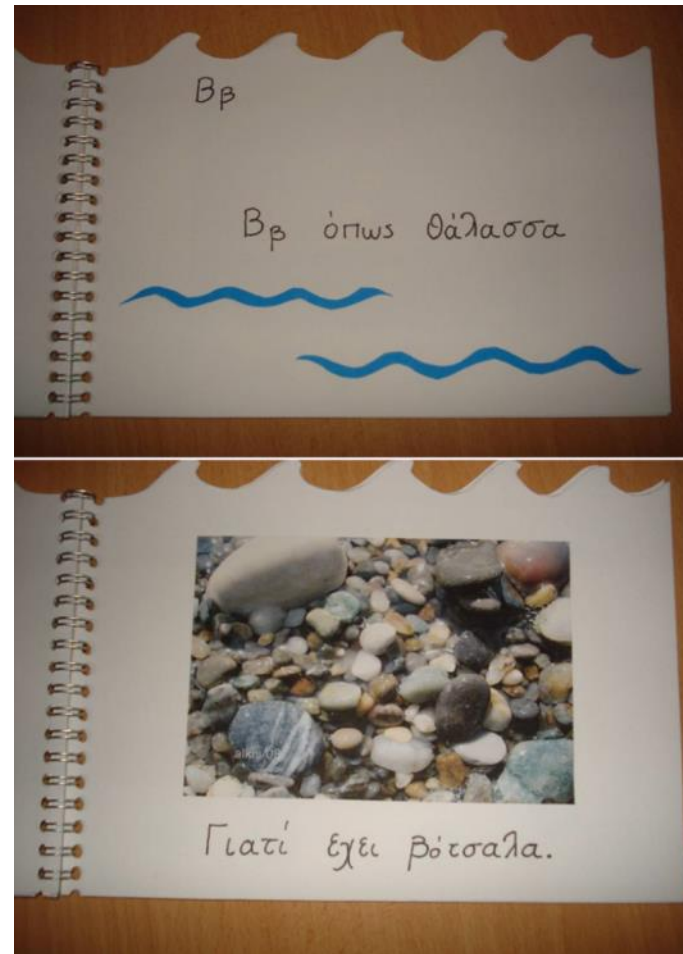

«Α-Ω όπως Ρόδος» (3/3)

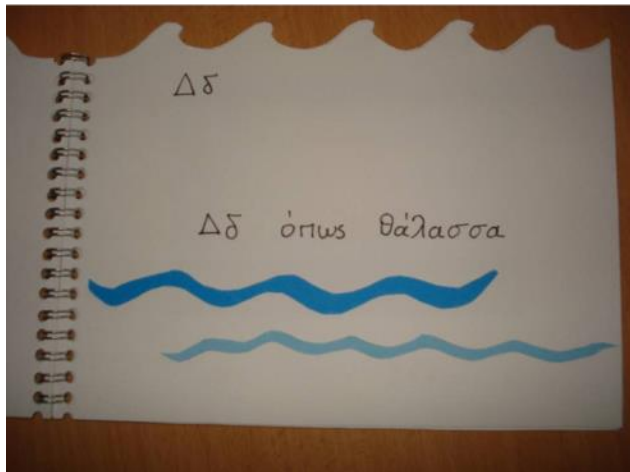
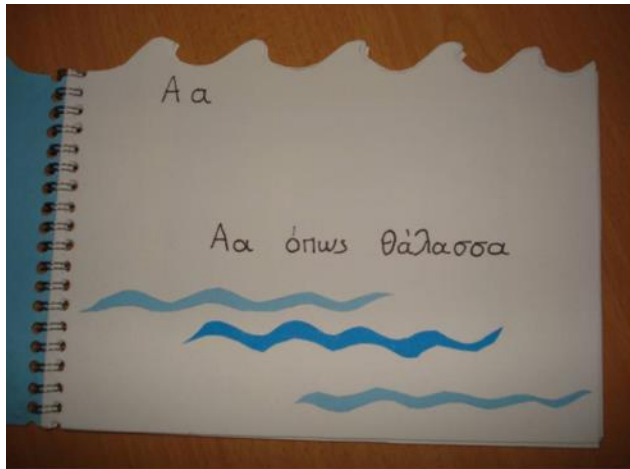

«Α-Ω όπως θάλασσα» (1/2)

Σε αυτό το Αλφαβητάρι η δεξιά σελίδα γράφει για κάθε γράμμα του αλφαβήτου: Αα όπως θάλασσα. Όταν όμως το παιδί γυρίσει σελίδα αποκαλύπτεται γιατί το λέει αυτό. Γιατί η θάλασσα έχει κάτι που να αρχίζει από αυτό το γράμμα.

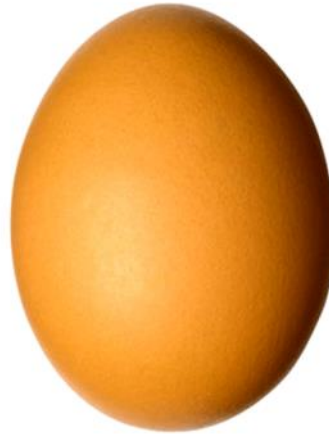
«Α-Ω όπως θάλασσα» (2/2)

«Το αλφαβητάρι της αυριανής μέρας» (1/2)

Σε αυτό το γράμμα
παραπέμπει σε κάτι
πριν ακόμη εξελιχθεί.
Στην επόμενη σελίδα
εξηγείται το γιατί.

Κ, κ όπως λέμε

Γιατί το αυγό θα γίνει

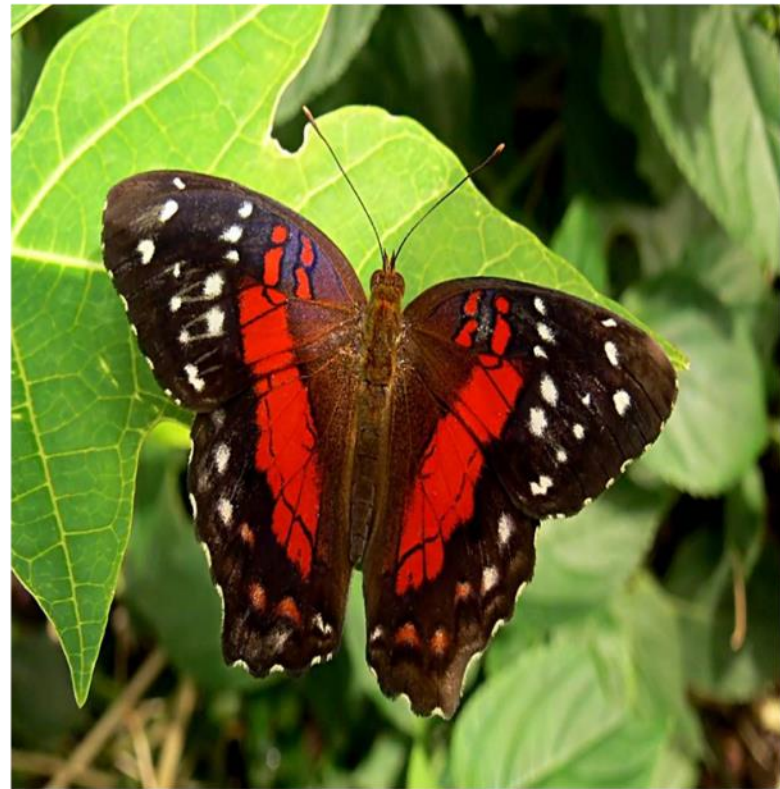

«Το αλφαβητάρι της αυριανής μέρας» (2/2)

Π, π όπως λέμε

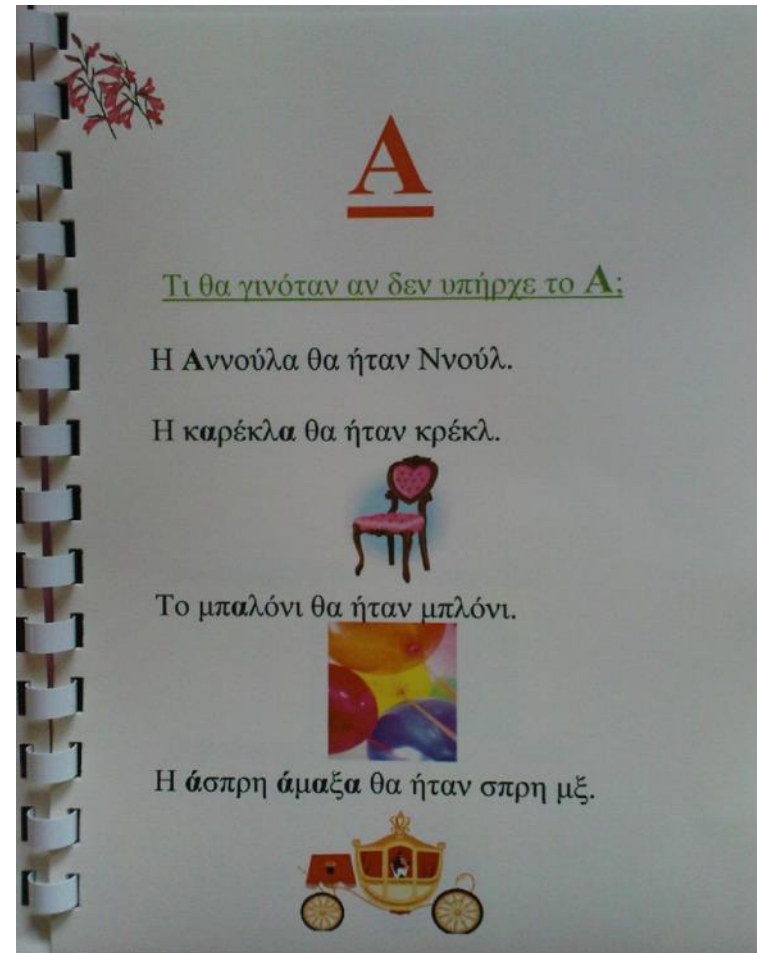

Γιατί η κάμπια θα γίνει

«Το αλφαβητάρι των εξαφανίσεων» (1/2)

Πολύ ενδιαφέρον για τα παιδιά και μια καλή φωνολογική άσκηση είναι το Αλφαβητάρι των Εξαφανίσεων, όπου σε κάθε σελίδα εξαφανίζεται ένα γράμμα και ο κόσμος ακούγεται πλέον πολύ περίεργος.

«Το αλφαβητάρι των εξαφανίσεων» (2/2)

B

Τι θα γινόταν αν δεν υπήρχε το B:

Η Βάσω θα ήταν Άσω.
Το βαρέλι θα ήταν αρέλι.

Το περιβόλι θα ήταν περιόλι.

Ο βρωμερός βάτραχος θα ήταν
ρωμερός άτραχος.

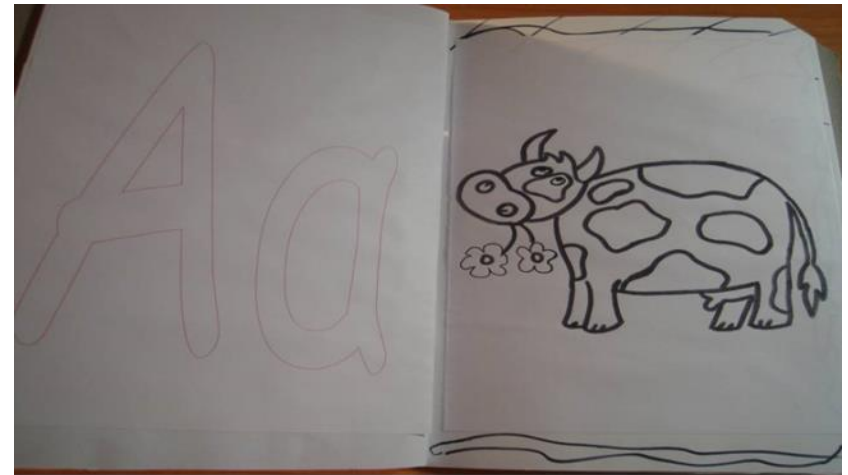
K

Τι θα γινόταν αν δεν υπήρχε το K:

Ο Κώστας θα ήταν Ώστας.
Ο κόσμος θα ήταν όσμος.

Το πορτοκάλι θα ήταν πορτοάλι.

Η κόκκινη καρδιά θα ήταν όινη
αρδιά.

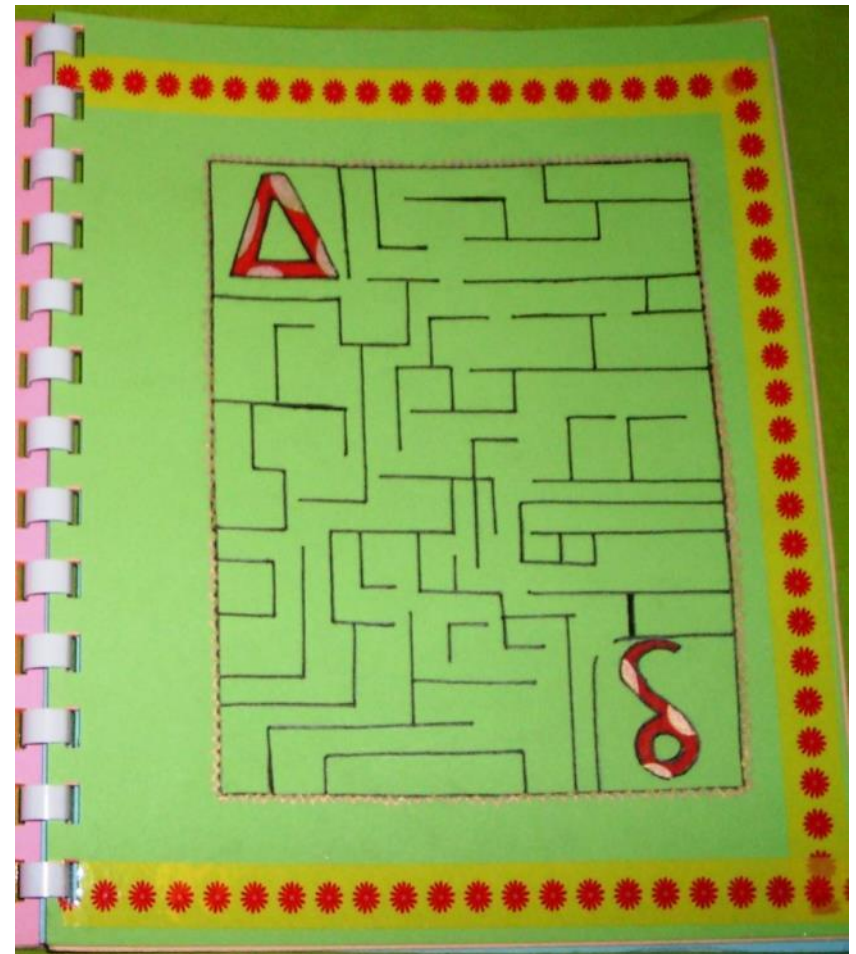
«Χρωματίζω το αλφαβητάρι»

Σε αυτό το αλφαβητάρι, ένα για κάθε παιδί, οι εικόνες των αντικειμένων είναι ασπρόμαυρες. Το παιδί χρωματίζει μόνο εκείνα τα γράμματα που γνωρίζει

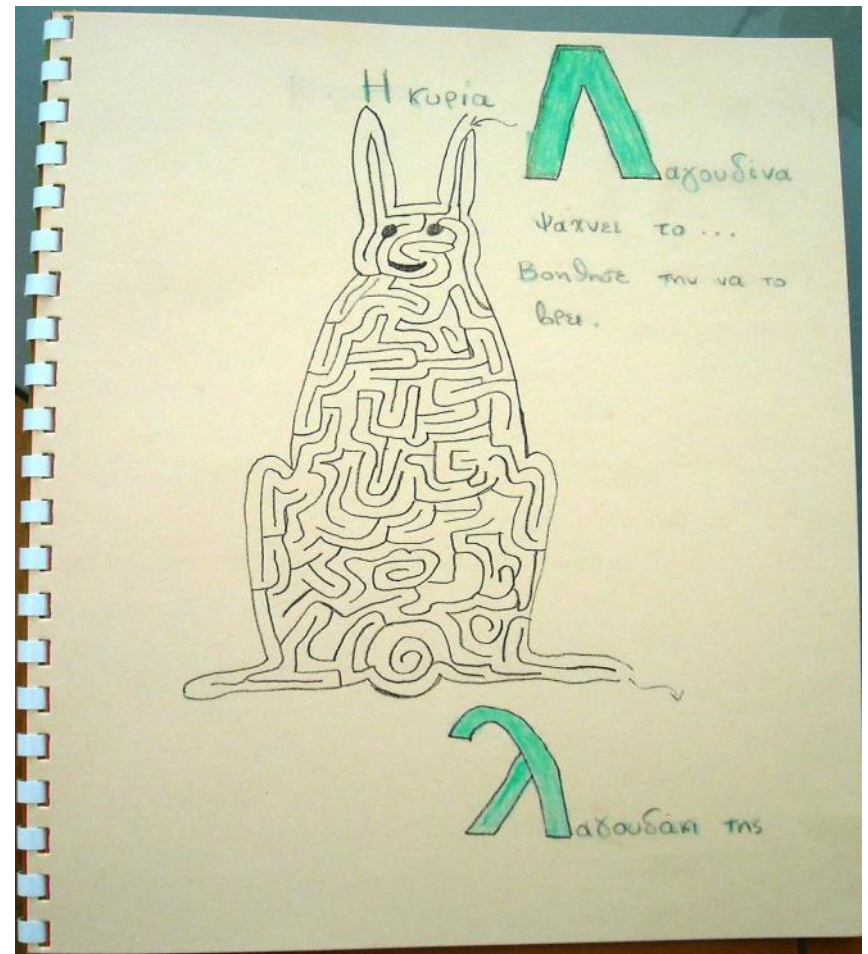
«Το αλφαβητάρι λαβύρινθος» (1/2)

Για κάθε σελίδα δημιουργούνται λαβύρινθοι. Τα παιδιά καλούνται να ενώσουν τα παιδιά το κεφαλαίο που είναι στη μία μεριά με το πεζό που είναι στην άλλη.

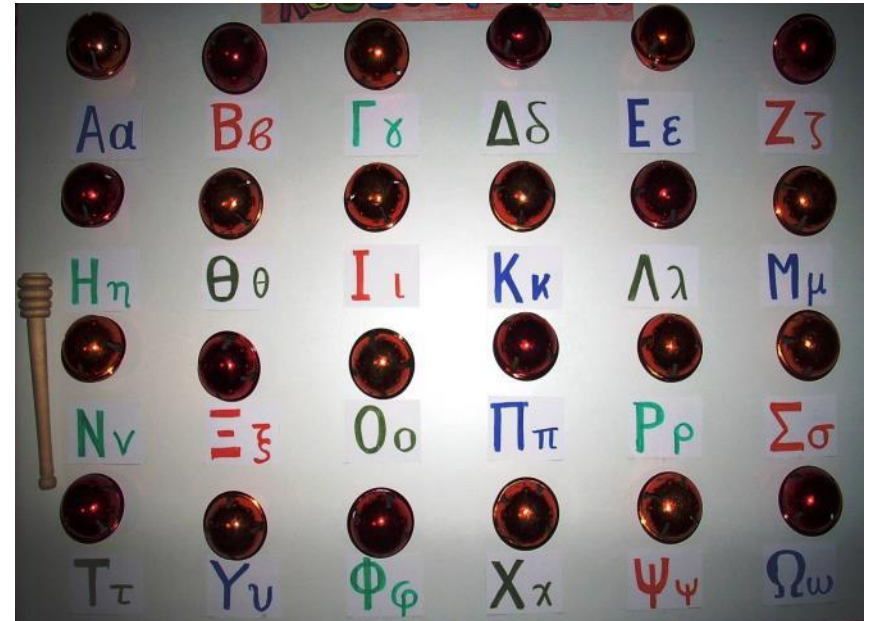
«Το αλφαβητάρι λαβύρινθος» (2/2)

Θα μπορούσε όμως να πάρει και μια πολύ πιο ενδιαφέρουσα μορφή.

«Το αλφαβητάρι με τα κουδουνάκια»

Σε αυτό κάθε γράμμα συνοδεύεται από ένα κουδουνάκι. Η νηπιαγωγός ή τα άλλα παιδιά λένε λέξεις και το παιδί χτυπά το γράμμα από το οποίο αρχίζει η λέξη. Φυσικά αρχίζουν με τα ονόματά τους.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Αγγελική Γιαννικοπούλου, 2015. Αγγελική Γιαννικοπούλου. «Διδακτική της Λογοτεχνίας στην Προσχολική Εκπαίδευση. Εισαγωγή στον Γραμματισμό. Σχολικά Αλφαβητάρια». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/ECD100/> .

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λπ., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από τη χρήση του έργου, για τον διανομέα του έργου και αδειοδόχο.
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο.
- που δεν προσπορίζει στον διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο.

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς,
- το Σημείωμα Αδειοδότησης,
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων,
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει),

μαζί με τους συνοδευτικούς υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/4)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνα 1: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Α β γ... ω νεραϊδοπειρατικό! : Το τρελό αλφαβητάρι](#)» / Ρένα Ρώσση - Ζαΐρη · εικονογράφηση Ελίζα Βαβούρη. - 1η έκδ. - Αθήνα : Μεταίχμιο, 2009. Biblionet.

Εικόνα 2: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Αυγό - βόλτα : Μια αλλιώςτικη αλφαβήτα](#)» / Mark Weinstein · επιμέλεια Βασιλική Νίκα · εικονογράφηση Mark Weinstein. - Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2005. Biblionet.

Εικόνα 3: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Αλφαβητάρι με γλωσσοδέτες](#)» / Ευγένιος Τριβιζάς · εικονογράφηση Κέλλυ Ματαθία Κόβο. - Αθήνα : Μεταίχμιο, 2013. Biblionet.

Εικόνα 4: Εξώφυλλο του βιβλίου «[Το ποντικάκι που ήθελε να αγγίξει ένα αστεράκι](#)» / Ευγένιος Τριβιζάς · εικονογράφηση Στίβεν Γουέστ. - Αθήνα : Μεταίχμιο, 2012. Biblionet.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/4)

Εικόνα 5, 6: Εξώφυλλο και σελίδα του βιβλίου «[Είμαι ένας βάτραχος μικρούλης, ο Εμμανουήλ Α. Μπακακούλης](#)» / Dick King - Smith, Μάρτιν Χόνεϊσετ · διασκευή Μαριανίνας Κριεζή · εικονογράφηση Μάρτιν Χόνεϊσετ. - Αθήνα : Άμμος, 1993. Biblionet.

Εικόνα 7, 8: Εξώφυλλο και σελίδα του βιβλίου «[Ο πόλεμος της Ωμεγαβήτας](#)» / Ευγένιος Τριβιζάς · εικονογράφηση Αντώνης Ασπρόμουργος. - 1η έκδ. - Αθήνα : Μίνωας, 2007. Biblionet.

Εικόνα 9, 10: Εξώφυλλο και σελίδα του βιβλίου «[Ο κύριος Αλφάλφα](#)» / Γιολάντα Τσιαμπόκαλου (Sadahzinia) · εικονογράφηση Πέτρος Μπουλούμπασης. - Αθήνα : Εκδόσεις Καστανιώτη, 2002. Biblionet.

Εικόνα 11: [Δελτίο στη νοηματική](#), Copyright Alpha. Espresso News.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (3/3)

Εικόνα 12, 13, 14, 15: Συνθέσεις εικόνων. Designed by Freepik. Free for commercial use with attribution . [Freepik.com](https://www.freepik.com).

Εικόνα 16, 17: Εξώφυλλο και σελίδα του βιβλίου «[Αλφαβητάρι για μικρά και μεγάλα παιδιά](#)» / Χάρης Βλαβιανός · ζωγραφική Νίκος Εγγονόπουλος · επιμέλεια Ερριέτη Εγγονοπούλου, Ελένη Γερουλάνου. - 1η έκδ. - Αθήνα : Μεταίχμιο, 2008. Biblionet.

Εικόνα 18, 19: Εξώφυλλο και σελίδες του βιβλίου «[Το αλφαβητάρι του Μουσείου Μπενάκη](#)» / Ελένη Γερουλάνου. - Αθήνα : Εκδόσεις Παπαδόπουλος, 2005. Biblionet.

